

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

«На правах рукопису»
УДК 339.727.22:001.895:330.5

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

_____ Сергій ВОЙТКО

« ___ » _____ 2024 р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка»

зі спеціальності 051 «Економіка»

на тему: «Оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн»

Виконала:

студентка IV курсу, групи УС-02

Назаренко Крістіна Сергіївна _____

Керівник:

доцент кафедри міжнародної економіки,

к.е.н., доцент,

Скоробогатова Наталя Євгенівна _____

Рецензент:

доцент кафедри кафедри промислового маркетингу,

к.е.н., доцент,

Юдіна Наталія Володимирівна _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студент _____

Київ – 2024 р.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра міжнародної економіки

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Сергій ВОЙТКО

«__» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Назаренко Крістині Сергіївни

1. Тема дипломної роботи «Оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн», науковий керівник дипломної роботи Скоробогатова Наталя Євгенівна, к.е.н., доцент, затверджена наказом № 2222-с по університету від 30 травня 2024 року
2. Термін подання студентом дипломної роботи до 12 червня 2024 року.
3. Об'єкт дослідження – процеси оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн.
4. Вихідні дані: наукові статті, монографії, аналітичні продукти, офіційні сайти статистичних баз даних, зокрема Державної служби статистики України, сайт Світового Банку, державні служби статистики аналізованих країн.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити:
  - дослідити сутність та істотні ознаки міжнародних інвестицій;
  - визначити роль міжнародних інвестицій у сприянні інноваційному розвитку;

- проаналізувати методичні засади оцінювання ефективності міжнародних інвестицій для інноваційного розвитку;
- провести аналіз світового досвіду залучення міжнародних інвестицій у інноваційний розвиток країни;
- дослідити інноваційний розвиток України та вплив іноземних інвестицій;
- визначити особливості міжнародної грантової підтримки інноваційного розвитку країн;
- запропонувати удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн;
- визначити пріоритетні напрями залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори економіки;
- надати пропозиції щодо заходів підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни

6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

- таблиць 8;
- рисунків 19.

8. Дата видачі завдання «01» березня 2024 року

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання бакалаврської роботи	Строки виконання етапів дипломної роботи	Примітка
1.	Вибір теми дипломної роботи та узгодження з науковим керівником	29 лютого 2024 р.	виконано
2.	Затвердження на засіданні кафедри міжнародної економіки	Згідно з встановленими вимогами	виконано
3.	Видача завдання науковим керівником	01 березня 2024 р.	виконано
4.	Розроблення плану дипломної роботи	11 березня 2024 р.	виконано
5.	Підбір наукової літератури з теми дослідження та її аналіз	15 березня 2024 р.	виконано
6.	Підготовка теоретичного розділу та узгодження його змісту з науковим керівником	01 квітня 2024 р.	виконано
7.	Дослідження за обраною темою наукових досліджень	11 квітня 2024 р.	виконано
8.	Проведення комплексного аналізу практичної складової наукового дослідження	22 квітня 2024 р.	виконано
9.	Остаточне завершення другого розділу дипломної роботи	01 травня 2024 р.	виконано
10.	Підготовка матеріалів третього розділу дипломної роботи	15 травня 2024 р.	виконано
11.	Узагальнення отриманих наукових результатів, використання матеріалів закордонної літератури та досвіду для подальшого аналізу та підготовка загальних висновків	24 травня 2024 р.	виконано
12.	Попередня презентація результатів дипломної роботи	Згідно встановленого графіку	виконано
13.	Оформлення матеріалів дипломної роботи та подання його на перевірку науковому керівнику	27 травня 2024 р.	виконано
14.	Усунення виявлених недоліків керівником, підготовка доповіді та наочних матеріалів для захисту	31 травня 2024 р.	виконано
15.	Перевірка дипломної роботи на збіги текстових фрагментів і плагіат, отримання відгуку наукового керівника	05 червня 2024 р.	виконано
16.	Подання бакалаврської роботи на рецензування і отримання рецензії	10 червня 2024 р.	виконано
17.	Подання рецензії, відгуку наукового керівника, зброшурованої дипломної роботи на кафедру (при наявності надаються інші документи / довідка чи акт про впровадження, копії наукових статей чи тез доповідей)	12 червня 2024 р.	
18.	Захист дипломної роботи перед Екзаменаційною комісією згідно із затвердженим графіком	згідно із затвердженим графіком	

Студент

Науковий керівник

_____

(підпис)

_____

(підпис)

Крістіна Назаренко
(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Наталія Скоробогатова
(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Сторінок: 97	Рисунків: 19	Таблиць: 8	Додатків: 0
Дослідження на прикладі:	Досвіду держав з різним рівнем економічного та інноваційного розвитку.		
Мета дослідження:	удосконалення науково-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн та на їх прикладі запропонувати напрями підвищення ефективності їх залучення		
Завдання дослідження	<ul style="list-style-type: none"> – дослідити сутність та істотні ознаки міжнародних інвестицій; – визначити роль міжнародних інвестицій у сприянні інноваційному розвитку; – проаналізувати методичні засади оцінювання ефективності міжнародних інвестицій для інноваційного розвитку; – провести аналіз світового досвіду залучення міжнародних інвестицій у інноваційний розвиток країни; – дослідити інноваційний розвиток України та вплив іноземних інвестицій; – визначити особливості міжнародної грантової підтримки інноваційного розвитку країн; – запропонувати удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн; – визначити пріоритетні напрями залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори економіки; – надати пропозиції щодо заходів підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни		
Об'єкт дослідження:	процеси оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн		
Предмет дослідження:	теоретичні та практичні підходи до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн		

Ключові слова: інвестиції, міжнародні інвестиції, інновації, інноваційний розвиток, інвестори, фінансування, ефективність, оцінювання.

ABSTRACT

Pages: 97	Figures: 19	Tables: 8	Additions: 0
Research for example:	Experience of states with different levels of economic and innovative development.		
The aim of the study:	improvement of scientific and methodological principles and development of practical recommendations for evaluating the effectiveness of international investments in the innovative development of countries and using their example to propose directions for increasing the effectiveness of their involvement		
Objectives of the study	<ul style="list-style-type: none"> – to investigate the essence and essential features of international investments; – determine the role of international investments in promoting innovative development; – to analyze the methodological principles of evaluating the effectiveness of international investments for innovative development; – conduct an analysis of the world experience of attracting international investments in the innovative development of the country; – to investigate the innovative development of Ukraine and the influence of foreign investments; – determine the features of international grant support for the innovative development of countries; – propose improvement of methodical approaches to evaluating the effectiveness of international investments in the innovative development of countries; – to determine the priority areas of attraction of international investments in innovative sectors of the economy; – provide proposals on measures to increase the efficiency of attracting international investments to the innovative development of the country 		
Object of study:	processes of evaluating the effectiveness of international investments in the innovative development of countries		
Subject of study:	theoretical and practical approaches to evaluating the effectiveness of international investments in the innovative development of countries		

Key words: investment, international investment, innovation, innovative development, investors, financing, efficiency, evaluation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	11
1.1 Сутність та істотні ознаки міжнародних інвестицій	11
1.2 Роль міжнародних інвестицій у сприянні інноваційному розвитку	26
1.3 Методичні засади оцінювання ефективності міжнародних інвестицій для інноваційного розвитку	30
Висновки до розділу 1.....	38
2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	40
2.1 Аналіз світового досвіду залучення міжнародних інвестицій у інноваційний розвиток країни	40
2.2 Дослідження інноваційного розвитку України та впливу іноземних інвестицій.....	50
2.3 Особливості міжнародної грантової підтримки інноваційного розвитку країн.....	63
Висновки до розділу 2.....	70
3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН.....	71
3.1 Удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн	71
3.2 Визначення пріоритетних напрямів залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори економіки	75
3.3 Заходи підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни	79
Висновки до розділу 3.....	83
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасному світі глобалізація та зростаюча конкуренція змушують країни постійно шукати шляхи для стимулювання інноваційного розвитку. Міжнародні інвестиції відіграють важливу роль в цьому процесі, надаючи доступ до капіталу, нових технологій та знань. Однак, зважаючи на обмеженість ресурсів, важливо, щоб країни ефективно використовували міжнародні інвестиції в інновації. Це вимагає від них чіткого розуміння того, які інвестиції є найбільш ефективними та як їх можна найкраще використовувати для стимулювання економічного зростання та добробуту. Оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн пов'язано з низкою викликів. Наприклад, складно чітко визначити та виміряти вплив таких інвестицій, а також врахувати різні фактори, які можуть впливати на їх результативність. Незважаючи на ці виклики, дослідження в цій галузі є надзвичайно важливим для прийняття обґрунтованих рішень щодо політики та інвестування. Результати таких досліджень можуть допомогти країнам максимізувати віддачу від своїх інвестицій в інновації та стимулювати стійке економічне зростання.

Огляд літератури. Серед робіт, присвячених оцінюванню ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн — наукові праці відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, як Г. Бірмана та С. Шмідта, З. Боді, А. Кейна та Дж. Маркуса, Л.Дж. Гітмана та М.Д. Джонка, Дж.М. Кейнса, К.Р. Макконелла та С.Л. Брю, І.Фішера, У.Ф. Шарпа, Г. Александара та Дж. Бейлі, І.О. Бланк, О.М. Варченко, О.А. Кириченко та С.А. Єрохін, Д.Ф. Крисанов, О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, І.Й. Малий, О.В. Мертенс, Н.В. Тувакова та А.Я. Кузнєцова, П.А. Лайко, Ю.М. Нестерчук та Ю.В. Улянич, С.К. Реверчук та багато інших.

Метою дипломної роботи є удосконалення науково-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн та на їх прикладі запропонувати напрями підвищення ефективності їх залучення.

Виходячи з мети дослідження, в роботі поставлені такі **завдання**:

- дослідити сутність та істотні ознаки міжнародних інвестицій;
- визначити роль міжнародних інвестицій у сприянні інноваційному розвитку;
- проаналізувати методичні засади оцінювання ефективності міжнародних інвестицій для інноваційного розвитку;
- провести аналіз світового досвіду залучення міжнародних інвестицій у інноваційний розвиток країни;
- дослідити інноваційний розвиток України та вплив іноземних інвестицій;
- визначити особливості міжнародної грантової підтримки інноваційного розвитку країн;
- запропонувати удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн;
- визначити пріоритетні напрями залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори економіки;
- надати пропозиції щодо заходів підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни.

Об’єкт дослідження - процеси оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн.

Методи дослідження. У дослідженні оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн були використані такі методи, як аналіз літератури, систематичний аналіз, метод порівняльного аналізу, статистичний аналіз.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методів оцінки ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток.

Апробація результатів дослідження. Аналіз положень наукової роботи був представлений у збірнику наукових праць за результатами XX Міжнародної

науково-практичної конференції «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність», 21 – 22 березня 2024р., м. Київ, Україна.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінки друкованого тексту та містить — 8 таблиць, 19 рисунків, список використаних джерел з 84 найменувань на сторінках.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1 Сутність та істотні ознаки міжнародних інвестицій

Міжнародні інвестиції відіграють важливу роль у сучасній світовій економіці. Вони є одним з основних факторів економічного зростання, розвитку міжнародної торгівлі та інтеграції світової економіки. Міжнародні інвестиції також сприяють передачі технологій, знань та управлінського досвіду з одних країн в інші. Інвестиції – це вкладення капіталу у будь-якій формі в ту чи іншу справу для подальшого його збільшення або збереження [1].

Дослідження сутності та істотних ознак міжнародних інвестицій є предметом інтересу багатьох вчених у галузі економіки та фінансів. Питання відтворення капіталу, джерел формування інвестицій і умов їх залучення в економіку досліджуються досить широко. До найбільш відомих зарубіжних науковців, які вивчали процеси інвестування, необхідно виділити, зокрема: Г. Бірмана та С. Шмідта [2], З. Боді, А. Кейна та Дж. Маркуса [3], Л.Дж. Гітмана та М.Д. Джонка [4], Дж.М. Кейнса [5], К.Р. Макконелла та С.Л. Брю [6], І.Фішера [4], У.Ф. Шарпа, Г. Александара та Дж. Бейлі [7].

Вагомий внесок в економічну теорію засад інвестиційної діяльності, економічної оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості зробили такі вітчизняні науковці: І.О. Бланк [8], О.М. Варченко [9; 10], О.А. Кириченко та С.А. Єрохін [11], Д.Ф. Крисанов [10], О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, І.Й. Малий [12], О.В. Мертенс [13], Н.В. Тувакова та А.Я. Кузнєцова [14], П.А. Лайко [15], Ю.М. Нестерчук та Ю.В. Улянич [16], С.К. Реверчук [17] та багато інших.

Разом з тим, незважаючи на вагомі здобутки дослідників, на даний час у визначенні самого терміну «інвестиційна діяльність» та його сутнісних ознак відсутня єдність поглядів. У таблиці 1.1 наведено визначення даного терміну на думку різних науковців.

Таблиця 1.1 – Визначення терміну «інвестиційна діяльність» з точки зору різних науковців

Науковці	Визначення терміну
Зарубіжні науковці	
Г. Бірман [2]	Інвестиційна діяльність є процесом розміщення капіталу з метою отримання прибутку. Це може включати придбання акцій, облігацій, нерухомості або інших фінансових активів з метою збільшення власного капіталу чи отримання дивідентів та процентів.
С. Шмідт [2]	Інвестиційна діяльність – це спеціальна форма економічної діяльності, пов'язана з перетворенням грошових засобів на капітал і подальшим використанням цього капіталу для здійснення виробничих чи фінансових операцій з метою отримання прибутку.
З. Боді [3]	Інвестиційна діяльність – це процес розміщення грошових коштів в різні види активів з метою отримання прибутку в майбутньому.
А. Кейн [5]	Інвестиційна діяльність – спосіб використання коштів для створення майбутнього доходу чи збільшення вартості капіталу.
Дж. Маркус [3]	Інвестиційна діяльність – процес, що включає в себе вибір і розміщення коштів в різні активи з метою отримання прибутку та мінімізації ризику. Це може включати аналіз ринку, оцінку ризиків та потенційного доходу перед прийняттям рішення щодо інвестування.
Л.Дж. Гітман [18]	Інвестиційна діяльність – процес придбання фінансових або реальних активів з метою збільшення майбутнього доходу чи збільшення вартості капіталу.
М.Д. Джонк [7]	Інвестиційна діяльність – процес розміщення коштів в різноманітні активи з метою отримання прибутку в майбутньому.
Дж.М. Кейнс [5]	Інвестиційна діяльність – вкладення коштів у реальні активи, такі як машини, обладнання та будівлі, з метою створення майбутнього виробництва та доходу.

Продовження табл. 1.1

Науковці	Визначення терміну
К.Р. Макконелл [6]	Інвестиційна діяльність – спосіб використання коштів для створення майбутнього виробництва та доходу.
С.Л. Брю [6]	Інвестиційна діяльність – процес розміщення коштів у фінансові або реальні активи з метою отримання доходу чи збільшення вартості цих активів.
І. Фішер [4]	Інвестиційна діяльність – процес вкладення коштів у виробничі активи, що сприяють майбутньому виробництву у майбутньому.
У.Ф. Шарп [7]	Інвестиційна діяльність – процес розміщення коштів у різноманітні фінансові активи з метою отримання прибутку в майбутньому.
Г. Александер [7]	Інвестиційна діяльність – процес розміщення коштів у фінансові або реальні активи з метою отримання доходу чи збільшення вартості капіталу.
Дж. Бейлі [7]	Інвестиційна діяльність – процес вкладення коштів у фінансові або реальні активи з метою отримання прибутку в майбутньому.
Вітчизняні науковці	
І.О. Бланк [8]	Інвестиційна діяльність – це процес вкладення коштів у різноманітні активи з метою отримання прибутку або збільшення вартості капіталу.
О.М. Варченко [9; 10]	Інвестиційна діяльність – це розміщення капіталу в об'єкти, що мають потенціал для збільшення їхньої вартості або генерації прибутку в майбутньому.
О.А. Кириченко [11]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне розміщення коштів з метою забезпечення зростання капіталу та отримання прибутку.
С.А. Єрохін [11]	Інвестиційна діяльність – це процес аналізу, вибору та розміщення коштів у фінансові чи реальні активи з метою отримання прибутку в майбутньому.
Д.Ф. Крисанов [10]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне розміщення коштів у проекти або активи з метою забезпечення майбутнього доходу та збільшення вартості капіталу.

Продовження таблиці 1.1

Науковці	Визначення терміну
О.Є Кузьмін [19]	Інвестиційна діяльність – це процес розміщення коштів у різні об’єкти з метою отримання прибутку або збільшення вартості цих об’єктів у майбутньому.
С.В. Князь [20]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне вкладення коштів у фінансові або реальні активи з метою отримання доходу та забезпечення майбутнього розвитку.
І.Й. Малий [12]	Інвестиційна діяльність – це процес вкладення коштів у різні види активів з метою отримання прибутку або збільшення вартості цих активів у майбутньому.
О.В. Мертенс [13]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне розміщення коштів з метою створення майбутнього доходу та збільшення вартості капіталу.
Н.В Тувакова [19]	Інвестиційна діяльність – це процес вкладення коштів у різні активи з метою забезпечення майбутнього доходу та зростання капіталу.
А.Я. Кузнецова [19]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне вкладення коштів у різні об’єкти з метою забезпечення майбутнього доходу та зростання капіталу.
П.А. Лайко [15]	Інвестиційна діяльність – це процес розміщення коштів у різні активи з метою отримання прибутку або збільшення вартості капіталу.
Ю.М. Нестерчук [16]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне вкладення коштів у різні об’єкти з метою забезпечення майбутнього доходу та зростання капіталу.
Ю.В. Улянич [16]	Інвестиційна діяльність – це стратегічне вкладення коштів у різні об’єкти з метою забезпечення майбутнього доходу та зростання капіталу.
С.К. Реверчук [26]	Інвестиційна діяльність – це процес розміщення коштів у різні активи з метою отримання прибутку або збільшення вартості цих активів у майбутньому.

Складено на основі [2-13, 15, 16, 18-20]

Порівнюючи визначення «інвестиційної діяльності» різними науковцями, можна зробити наступні висновки. Більшість науковців розглядають інвестиційну діяльність як процес розміщення коштів у різноманітні активи з метою отримання

прибутку або збільшення вартості капіталу. Деякі науковці, такі як О.А. Кириченко [11], Д.Ф. Крисанов [10], Ю.В. Улянич [16], акцентують увагу на стратегічному характері інвестиційної діяльності, яка спрямована на зростання капіталу та отримання прибутку в майбутньому. Економісти різних шкіл розглядають різні види активів як об'єкти інвестиційної діяльності. Інші науковці [5; 7; 4] зосереджуються на фінансових активах (акціях, облігаціях), тоді як інші вважають, що до цього поняття входять і реальні активи (машини, будівлі, нерухомість). Деякі науковці, такі як Г. Бірман [2], С. Шмідт [2], С.Л. Брю [6], більше зосереджуються на призначенні інвестицій – отримання прибутку. Тоді як інші, такі як Дж. Маркус [3], Л.Дж. Гітман [18], бачать інвестиційну діяльність як спосіб збільшення майбутнього доходу чи зростання вартості капіталу. Деякі визначення, зокрема ті, які приведені Дж. Маркусом [3], підкреслюють важливість аналізу ринку, оцінки ризиків та потенційного доходу перед прийняттям рішення щодо інвестування. Відзначається схожість підходів до розуміння інвестиційної діяльності як у вітчизняних, так і в зарубіжних науковців, проте зазначаються відмінності в контексті використання термінології та особливості підходів. Отже, інвестиційна діяльність розглядається як складний та багатогранний процес, який може включати в себе різні аспекти, такі як стратегічне планування, аналіз ризиків, вибір активів та очікування прибутку.

На поточному етапі міжнародні інвестиції відіграють ключову роль у розвитку економіки країн. Динаміка обсягів інвестицій у 80-90-х роках ХХ століття та на початку ХХІ століття переконливо свідчить про їхню важливу роль у світовій економіці.

Найсуттєвішими об'єктивними чинниками розвитку міжнародних інвестицій є наступні [21]:

- поглиблення міжнародного поділу праці та формування виробничої і науково-технічної кооперації;
- макроекономічна стабільність розвинених держав;

- транснаціоналізація економічних процесів, що базується на інтенсивній інвестиційній діяльності;
- розвиток міжнародних корпорацій та інших інтеграційних угруповань, які забезпечують вільний перелив капіталу;
- розвиток глобального фінансового ринку, що сприяє стрімкому зростанню портфельних інвестицій.

Поряд із об'єктивними чинниками на розвиток міжнародних інвестицій істотно впливають і чинники суб'єктивного характеру [21]:

- сучасна діяльність людей, суспільних груп, політичних сил, ланок державного апарату;
- основні засоби державного регулювання економіки та загальна політична стабільність, яка визначає збільшення або зменшення обсягів іноземного інвестування;
- довгострокова залежність між політичною стабільністю приймаючої країни та темпами припливу (відпливу) іноземних інвестицій.

Міжнародні інвестиції можуть бути представлені інвестиціями за кордон та іноземними інвестиціями [22].

У міжнародній інвестиційній діяльності беруть участь країни базування капіталу (країни-донори) і приймаючі країни (країни- реципієнти) [22].

Національна економіка кожної країни володіє певними інвестиційними ресурсами, що складаються з її власних та іноземних інвестицій. Такі ресурси можуть використовуватися як для внутрішнього, так і для зарубіжного інвестування.

Таким чином, міжнародні інвестиції – це ті інвестиції, реалізація яких передбачає взаємодію учасників різних держав (резидентів і нерезидентів стосовно конкретної держави). На рисунку 1.1 зображено схему руху міжнародних інвестицій.

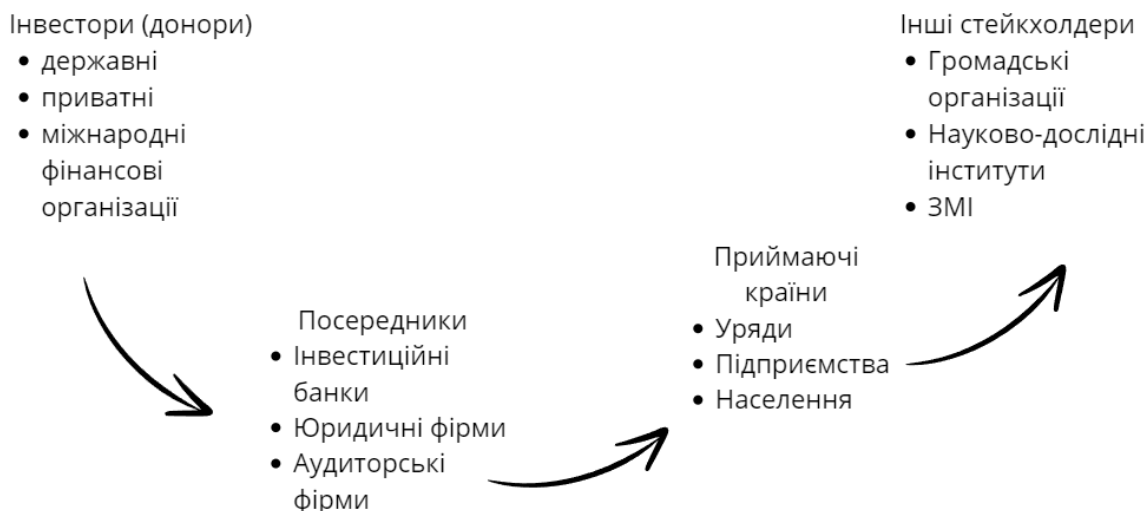

Рисунок 1.1 – Схема руху міжнародних інвестицій

Складено на основі [22]

Згідно із Законом України «Про режим іноземного інвестування» [23] іноземні інвестиції – цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, а підприємство з іноземними інвестиціями – підприємство (організація) будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному фонді якого, за його наявності, становить не менше 10 відсотків. Це визначення відповідає міжнародному підходу до уявлення про інвестиційну діяльність як процесу вкладання ресурсів (благ, майнових та інтелектуальних цінностей) з метою отримання прибутку, доходу, дивідендів (соціального ефекту) в майбутньому. Інвестор відмовляється від задоволення насущних потреб в розрахунку на очікуване задоволення їх в майбутньому, але в більших розмірах.

У відповідності із законодавством України, до майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у підприємницьку діяльність, тобто до об'єктів міжнародної інвестиційної діяльності, відносяться [24]:

– грошові кошти, цільові банкнотні внески, паї, акції та інші цінні папери;

- рухоме і нерухоме майно (будівлі, споруди, обладнання) та інші матеріальні цінності;
- майнові права, що витікають із авторського права, досвіду та інших інтелектуальних цінностей;
- сукупність технологічних, технічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, але не запатентованих («ноу-хау»);
- права користування землею, водою, ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням.

До суб'єктів інвестиційної діяльності згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» відносяться інвестори та учасники [24]. Ними без будь-яких обмежень можуть бути громадяни і юридичні особи України, іноземні громадяни та юридичні особи і самі держави.

Таким чином, інвестор – це суб'єкт інвестиційної діяльності, який приймає рішення про вкладання особистих, позичкових та залучених майнових й інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Іноземний інвестор – це суб'єкт, який не є резидентом приймаючої країни і вкладає кошти в реципієнтів, які є резидентами приймаючої країни.

Міжнародні інвестиції є важливою частиною економіки будь-якої країни. Саме обсяг інвестицій значною мірою характеризує економічний розвиток країни, її політичний стан та залученість у міжнародній співпраці.

Основу міжнародної інвестиційної діяльності в системі міжнародних економічних відносин становлять прямі та портфельні іноземні інвестиції.

Прямі міжнародні інвестиції — це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, з метою організації і будівництва підприємств), як правило, розраховуються в доларах США [25].

Міжнародні портфельні інвестиції — це вкладення капіталу в іноземні пайові чи боргові цінні папери з метою отримання доходу без права реального контролю над об'єктом інвестування [26].

Кожен з цих видів міжнародних інвестицій має свої особливості. У таблиці 1.2 наведено порівняльний аналіз прямих і портфельних інвестицій.

Таблиця 1.2 – Порівняльний аналіз прямих і портфельних інвестицій

Критерії для порівняння	Прямі міжнародні інвестиції	Портфельні міжнародні інвестиції
Контроль над фінансами підприємства	Передбачають отримання контролю над підприємством, здійснення підприємницької діяльності	Відбувається лише перелив фінансових ресурсів з метою міжнародної диверсифікації, використання різниці процентних ставок чи відмінностей в оподаткуванні
Напрямок інвестування	Інвестиції в майно, основні й оборотні засоби, ноу-хау, цінні папери тощо	Інвестиції лише в цінні папери
Тривалість	Носять довготривалий характер і є менш ліквідними	Як правило мають недовготривалий характер і є більш ліквідними
Переміщення	Разом з капіталом відбувається трансфер технологій менеджменту, технічних та економічних знань	За кордон відпливає лише капітал
Мета	Отримання прибутку на капітал, підприємницького прибутку, прямих і непрямих вигод від контролю над фірмою	Отримання прибутку на капітал
Рівень рентабельності	Передбачають, як правило, вищу рентабельність і ведуть до більш помітного відтоку прибутків з країни реципієнта	Передбачають нижчу рентабельність
Тривалість впливу	Справляють безпосередній і довготривалий вплив на економіку приймаючої країни	Не справляють значного й довготривалого впливу на економіку приймаючої країни

Складено на основі [20]

Не дивлячись на таку кількість відмінностей, ці види міжнародних інвестицій мають одну спільну рису – в основі обох лежить мотив отримання прибутку.

Також міжнародні інвестиції можна класифікувати і за іншими ознаками. Приклади класифікації наведено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Класифікація міжнародних інвестицій

Назва	Складові
За типом інвестованих активів	<ul style="list-style-type: none"> – іноземна валюта; – національна валюта; – цінні папери (акції, облигації тощо); – грошові вимоги та права на них; – майно (рухоме й нерухоме); – права інтелектуальної власності; – права на здійснення господарської діяльності; – інші активи;
За формою власності	<ul style="list-style-type: none"> – державні; – приватні; – міжнародних організацій; – недержавних організацій; – змішані;
За метою інвестування	<ul style="list-style-type: none"> – досягнення фінансової мети; – досягнення підприємницької мети; – досягнення іншої мети;
За ступенем повернення	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиції, що повертаються; – ризикові; – інвестиції, що не повертаються;
За сферою вкладення	<ul style="list-style-type: none"> – АПК; – легка промисловість; – лісопромисловий комплекс; – машинобудування; – медична промисловість; – паливно-енергетичний комплекс; – транспортна інфраструктура; – інші сфери;

Продовження таблиці 1.3

Назва	Складові
За формою інвестування	<ul style="list-style-type: none"> – придбання частки існуючих підприємств; – створення спільних підприємств з іншими міжнародними суб'єктами господарської діяльності; – придбання рухомого або нерухомого майна в іншій країні; – придбання в іншій країні цінних паперів та нематеріальних активів, що дають можливість контролю; – придбання прав на користування землею та природними ресурсами в іншій країні; – угоди про спільну господарську діяльність та розподіл продукції; – інші не заборонені законодавством форми;
За величиною	<ul style="list-style-type: none"> – малі (до 10 тис. дол.); – середні (до 100 тис. дол.); – великі (більше 100 тис. дол.);
За формою оформлення	<ul style="list-style-type: none"> – явні інвестиції; – приховані інвестиції; – «чорні інвестиції»;
За ступенем контролю	<ul style="list-style-type: none"> – прямі; – портфельні;
За джерелом вкладення	<ul style="list-style-type: none"> – первинні; – реінвестиції;
За геополітичною спрямованістю	<ul style="list-style-type: none"> – розвинені країни; – країни, що розвиваються; – інтернаціональні;
За формами державних гарантій	<ul style="list-style-type: none"> – гарантії від зміни законодавства; – гарантії, щодо незаконних дій державних органів та їхніх службових осіб; – гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності; – гарантії переказу прибутків, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій; – інші гарантії.

Складено автором на основі [27-31]

Таким чином, класифікація за різними характеристиками пропонує ряд переваг для інвесторів та інших економічних суб'єктів. Серед них можна виділити: покращення аналізу та прийняття рішень (допомагає систематизувати та краще

розуміти інвесторам свої інвестиції; дає можливість порівнювати різні типи інвестицій за ризиком, прибутковістю, ліквідністю та іншими факторами; на основі класифікації можна приймати більш обґрунтовані та виважені рішення про вкладання активів), ефективне управління ризиками (дає можливість диверсифікувати портфель інвестицій, щоб знизити загальний ризик), розробку політики та регулювання(уряди та регулятори можуть використовувати класифікацію інвестицій для розробки та вдосконалення політики в сфері інвестування; це може допомогти їм стимулювати інвестиції, захищати права інвесторів та забезпечувати стабільність фінансової системи), дослідження та аналітику (класифікація інвестицій використовується дослідниками та аналітиками для вивчення інвестиційних трендів, динаміки та структури інвестиційних потоків; це дає можливість краще зрозуміти, як працює ринок інвестицій, та прогнозувати його майбутній розвиток) та зрозумілість та доступність інформації(класифікація інвестицій робить інформацію про інвестиції більш зрозумілою та доступною для широкого кола людей; це може допомогти залучити більше людей до інвестування та стимулювати розвиток економіки).

Традиційно всі джерела фінансування проєктів поділяють на:

- внутрішні (власні кошти);
- зовнішні (залучені та позикові кошти).

На основі аналізу наукових джерел [24; 32] систематизовано джерела фінансування міжнародних інвестицій (рис. 1.2), до яких відносяться наступні:

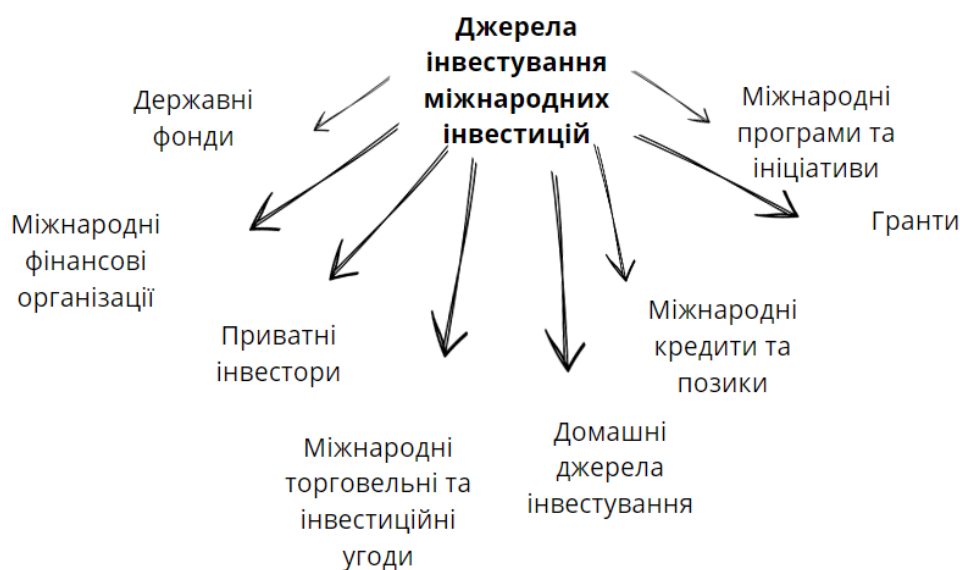

Рисунок 1.2 – Джерела фінансування міжнародних інвестицій

Складено на основі [24; 32]

– державні фонди – деякі країни мають спеціальні фонди, які інвестують в інші країни для розвитку інфраструктури, сприяння економічному зростанню або для досягнення політичних цілей;

– міжнародні фінансові організації - такі як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Азійський банк розвитку, надають фінансову підтримку для реалізації різних проектів у країнах-членів;

– приватні інвестори - вони можуть бути корпоративними інвесторами, які розглядають інвестування в інші країни як можливість розширення бізнесу або диверсифікації портфелю. Ці інвестори можуть бути також інвестиційними фондами, хедж-фондами, приватними особами тощо;

– міжнародні торговельні та інвестиційні угоди – угоди між країнами можуть стимулювати міжнародні інвестиції шляхом надання певних прав або пільг інвесторам з інших країн;

– домашні джерела інвестування: у деяких випадках, інвестиції у віддалені регіони можуть бути здійснені за рахунок внутрішніх джерел фінансування країни;

- міжнародні кредити та позики – деякі країни можуть залучати зовнішні кредити та позики для фінансування проектів та розвитку власної економіки;
- гранти – багато країн, міжнародні організації та неприбуткові фонди надають гранти для реалізації проектів у розвиваючихся країнах або в країнах, що переживають кризові ситуації. Ці гранти можуть бути призначені для розвитку інфраструктури, підтримки освіти та охорони здоров'я, захисту навколишнього середовища тощо;
- міжнародні програми та ініціативи – деякі міжнародні організації та уряди країн запускають спеціальні програми та ініціативи для сприяння інвестицій у певних галузях або регіонах. Наприклад, програми розвитку сільських районів, стимулювання розвитку підприємництва, підтримка інновацій тощо.

Вищенаведені джерела можуть використовуватися окремо або у поєднанні для залучення необхідного капіталу для міжнародних інвестицій [33].

Тож, джерело інвестування є одним із пунктів класифікації інвестицій. Також на рисунку 1.3 зображено учасників інвестиційного процесу.

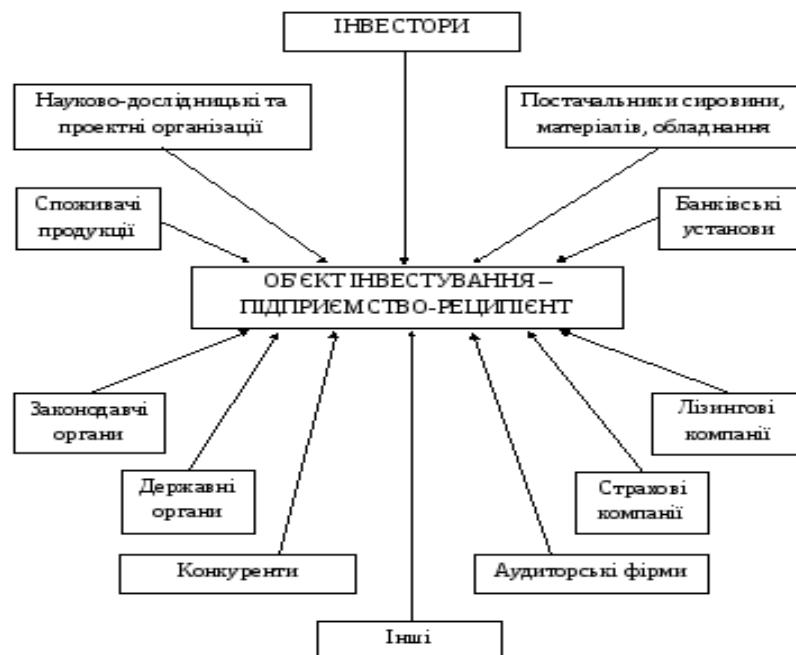

Рисунок 1.3 – Учасники інвестиційного процесу

Джерело: [34]

На кожному з етапів приймають участь певні суб'єкти господарювання, які визначаються його сутністю. Основні з них мають безпосереднє відношення майже до всіх етапів інвестиційного процесу – це інвестор і об'єкт інвестування. Інші виконують специфічні задачі на певному етапі.

Щодо законодавчого регулювання, в кожній країні учасниці відрізняються. Однак, існує ряд загальних принципів, які зазвичай застосовуються до іноземних інвесторів. Ці принципи ґрунтуються на міжнародному звичаєвому праві та закріплені в численних міжнародних договорах та угодах. Серед основних принципів міжнародного інвестування можна виділити наступні:

- Національний режим - іноземні інвестори повинні мати право на справедливе та рівне ставлення з боку країни-реципієнта, не гірше, ніж національні інвестори. Це означає, що вони не повинні дискримінуватися за національною ознакою і мати доступ до тих самих ресурсів та можливостей, що й національні інвестори.
- Захист від експропріації - іноземні інвестиції можуть бути експропрійовані лише за законну компенсацію. Це означає, що держава може вилучити майно іноземного інвестора лише в публічних інтересах і за справедливую ринкову ціну.
- Вільний переказ коштів - іноземні інвестори повинні мати право на вільний переказ своїх інвестицій та прибутків з країни-реципієнта. Це означає, що вони не повинні стикатися з необґрунтованими обмеженнями на переміщення валюти.
- Доступ до судів – іноземні інвестори повинні мати доступ до справедливого судового розгляду своїх спорів з країною-реципієнтом. Це означає, що вони повинні мати можливість звертатися до незалежного суду для захисту своїх прав [34].

Таким чином, оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн є важливою темою, яка має значну актуальність для урядів, інвесторів, дослідницьких інституцій, бізнесу та широкої громадськості.

Використання комплексного підходу, який поєднує теоретичні та емпіричні методи дослідження, дозволяє отримати всебічну картину впливу міжнародних інвестицій на інноваційний розвиток країн. Результати досліджень в цій галузі можуть мати значне практичне значення для стимулювання інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та покращення добробуту країн.

1.2 Роль міжнародних інвестицій у сприянні інноваційному розвитку

Інноваційний розвиток – це вдосконалення системи (об’єкта) на основі інновацій. Інноваційний шлях розвитку країни можливий за умови повсюдного впровадження інновацій, інвестицій та впровадження інноваційних процесів, як основи ринкового господарювання, зокрема формування структури виробництва та його технічної бази, вдосконалення систем управління [35].

Науковці виділяють чотири групи факторів, які впливають на інноваційний розвиток підприємства [36]:

- 1) економічні, технологічні (техніко-економічні, економікотехнологічні);
- 2) організаційно-управлінські;
- 3) політичні, правові (юридичні, політико-правові);
- 4) соціально-психологічні (соціально-психологічні та культурні).

Міжнародні інвестиції, як складник глобальної економіки, піддаються впливу різноманітних чинників, що визначають їх привабливість та ризики для потенційних інвесторів.

Фактори, що впливають на інвестиційні рішення поділяються на фактори, що впливають на іноземне інвестування і зарубіжне інвестування. Їх розподіл наведено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Фактори впливу на експорт та імпорт прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в міжнародній інвестиційній діяльності та наслідки впливу

Фактори експорту капіталу		Фактори імпорту капіталу	
Ступінь концентрації виробництва			
Розмір корпорації			
Економіка масштабу			
Переваги в рекламі			
Переваги в класифікації робочої сили			
Технологічне лідерство			
Забезпечення доступу до природних ресурсів		Потреба в капіталі	
Інші фактори		Розмір ринку	
		Рівень захисту внутрішнього товарного ринку	
		Витрати виробництва	
		Кількість національних філіалів	
Інші фактори			
Наслідки впливу			
Позитивні	Негативні	Позитивні	Негативні
<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток нових ринків – Диверсифікація портфеля – Залучення нових технологій – Стимулювання економічного зростання 	<ul style="list-style-type: none"> – Зменшення внутрішнього інвестування – Ризик політичного інвестування – Економічна залежність – Вплив на міжнародний баланс платіжної здатності – Негативний вплив на внутрішню економіку 	<ul style="list-style-type: none"> – Збільшення інвестиційного потенціалу – Розвиток інфраструктури – Розвиток торгівлі та експорту – Технологічні перенесення 	<ul style="list-style-type: none"> – Залежність від іноземних інвесторів – Втрата контролю – Відтік прибутків – Негативний вплив на торговельний баланс

Систематизовано на основі [37]

Отже, проаналізувавши таблицю 1.4, видно, що вона відображує збіг факторів по шести позиціях, що свідчить про наявність причин для перехресних інвестицій між країнами. Таким чином перелік факторів експорту та імпорту капіталу значною мірою співпадає, але вони грають різну відносну роль.

Міжнародні інвестиції також допомагають національним економікам зростати, як безпосередньо, надаючи місцевим компаніям засоби для розширення на внутрішньому та експортних ринках, так і опосередковано, через доступ до знань, досвіду та мереж інвесторів [38].

Іноземні інвестиції дають країні не лише доступ до додаткового капіталу, але й відкривають доступ до передових технологій. Це, в свою чергу, робить можливим виробництво конкурентоспроможної продукції за двома ключовими аспектами – рівню інновацій та ефективності. Завдяки новим технологіям, які приходять разом з інвестиціями, підприємства можуть впроваджувати нові та кращі методи виробництва, що веде до більш якісних та інноваційних товарів та послуг. Передові технології часто дозволяють оптимізувати виробничі процеси, знижуючи витрати на виготовлення продукції.

Важливо зазначити, що іноземні інвестиції часто включають в себе навчання персоналу. Це може бути перепідготовка на місці або стажування за кордоном. Завдяки цьому, в країні формується нове покоління працівників, які мають такі навички:

- вміння використовувати нові технології. Завдяки навчанню, працівники отримують знання та навички, необхідні для роботи з новим обладнанням та програмним забезпеченням;
- розуміння ринкових механізмів. Навчання дає розуміння того, як працюють міжнародні ринки, що дає можливість краще реагувати на зміни попиту та пропозиції;
- вміння працювати з міжнародними контрактами. Знання та досвід, отримані під час навчання, дозволяють працівникам ефективно вести переговори та укласти вигідні контракти з іноземними партнерами;
- здатність конкурувати на міжнародному ринку. Завдяки поєднанню знань, навичок та досвіду, нове покоління працівників стає конкурентоспроможним на глобальному ринку праці.

Таким чином, прямі іноземні інвестиції не лише дають економічний стимул, але й сприяють розвитку людського капіталу, що веде до підвищення конкурентоспроможності країни в цілому.

Міжнародні інвестиції відіграють важливу роль у глобальній економіці, сприяючи розвитку та процвітанню країн. Науковці [4-6] відзначають їх вплив на економіку наступним чином:

- стимулювання економічного зростання – міжнародні інвестиції є джерелом капіталу для країн, що їх отримують. Цей капітал може використовуватися для фінансування нових проєктів, розширення існуючих підприємств, розвитку інфраструктури та інших цілей, що стимулює економічне зростання;
- міжнародні інвестиції часто супроводжуються розвитком нових торговельних зв'язків. Це може призвести до збільшення експорту та імпорту товарів і послуг, що позитивно впливає на економіку країн, які беруть участь у торгівлі;
- технологічні інновації – міжнародні інвестиції вносять нові технології та ноу-хау в економіку країни-отримувача. Це сприяє підвищенню рівня технологічної розвиненості, покращенню якості виробництва та конкурентоспроможності на світовому ринку;
- розвиток інфраструктури – міжнародні інвестиції можуть використовуватися для розвитку інфраструктури, такої як дороги, порти, енергетичні мережі та телекомунікації. Це покращує умови для ведення бізнесу та створює сприятливе середовище для економічного зростання;
- глобалізація бізнесу – міжнародні інвестиції дають можливість компаніям розширювати свої операції за кордон. Це призводить до створення глобальних бізнес-мереж та об'єднання світового ринку;
- стабілізація фінансового ринку – інвестори, розподіляючи свій портфель між різними країнами та класами активів, зменшують ризик та сприяють збалансованому фінансовому розвитку.

1.3 Методичні засади оцінювання ефективності міжнародних інвестицій для інноваційного розвитку

Міжнародні інвестиції відіграють важливу роль у стимулюванні інноваційної діяльності. Завдяки припливу капіталу з-за кордону компанії та країни отримують доступ до нових технологій, знань та досвіду. Це може призвести до розробки нових продуктів і послуг, вдосконалення виробничих процесів та підвищення загальної конкурентоспроможності. Інвестиційний проект можна визначити як комплексний план дій, спрямований на створення або модернізацію систем різної природи: технічної, економічної, соціальної. Він також може включати розробку нових управлінських структур або програм наукових досліджень [8].

Оцінка ефективності інвестиційних проектів є невід'ємною частиною процесу управління інвестиціями. Її якість має визначальне значення для прийняття обґрунтованого й остаточного рішення.

На основі аналізу наукових джерел [14; 17; 39-42] було систематизовано основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Методи оцінки ефективності міжнародних інвестиційних проектів

Методи оцінки інвестиційних проектів	Зміст методу
Методи оцінки в умовах визначеності	
Метод чистої приведеної вартості (NPV)	показує чистий ефект в реалізації інвестицій, величину створеної вартості.
Метод визначення строку окупності інвестицій (PP)	період часу від моменту початку його реалізації до того моменту експлуатації об'єкта, в який доходи від експлуатації стають рівними початковим інвестиціям (капітальні витрати і експлуатаційні витрати).
Метод оцінки внутрішньої норми прибутковості інвестицій (IRR)	ставка дисконтування, яка робить чисту приведену вартість (NPV) усіх грошових потоків рівною нулю в аналізі дисконтованих грошових потоків.

Продовження таблиці 1.5

Метод оцінки індексу рентабельності (PI) і коефіцієнта ефективності інвестицій (ARR)	Оцінка відношення дисконтованого чистого доходу до стартових інвестицій (IP), оцінка відношення середньорічного прибутку до середнього значення інвестицій (ARR).
Методи оцінки в умовах невизначеності	
Метод кращого стану	Модифікація методу чистої поточної вартості для умов невизначеності. Застосовується ставка дисконтування з урахуванням виправлення на ризик.
Модель оцінки капітальних активів (CAPM). Теорія цін акцій	Модель описує зв'язок між ризиком та дохідністю цінного паперу (акцій), що очікується (вимагається), певного підприємства, згідно з яким така дохідність цінного паперу дорівнює безризиковій відсотковій ставці плюс премія, що враховує системний ризик такого паперу.
Арбітражна теорія оцінки	Згідно з цією теорією дохідність фінансових активів може перебувати під впливом не обов'язково лише одного чинника (в МОКА - це дохідність ринкового портфеля), а, можливо, - декількох.
Метод порівняння прибутковості проекту із середньозваженою вартістю капіталу фірми (WACC)	Інвестиційний проект приймається до виконання, якщо очікувана прибутковість більше дорівнює вартості капіталу фірми. Недолік полягає у тому, що він не враховує розходжень у рівнях ризику різних проектів.
Концепція стратегічної чистої поточної вартості (спрощений метод дисконтування)	Грошові потоки представляються у вигляді лінійної функції ставки прибутковості по ліквідних активах

Складено на основі:[14; 17; 39-42]

Отже, проаналізувавши таблицю 1.5, можна сказати, що методи оцінки поділяються на дві групи – в умовах визначеності та умовах невизначеності. Вибір методу оцінки залежить від цілей інвестора, рівня ризику інвестування та наявності доступної інформації для оцінювання проекту. Для отримання більш повної інформації, потрібно використовувати декілька методів оцінювання.

Методологія UNIDO (Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку) є найбільш перевіреною у світі методологією бізнес-планування,

орієнтованою на країни, що розвиваються; вона відповідає основним цілям UNIDO та відображає інтереси власників бізнесу. Основними завданнями методології є:

- дослідження ринку на основі відкритих даних, інтерв'ю з експертами та польових досліджень;
- збір необхідної техніко-економічної інформації, що відповідає рівню розвитку бізнес-проектів;
- розрахунки за стандартами UNIDO;
- моделювання механізмів фінансової підтримки бізнес-проектів;
- оптимізація показників бізнес-проектів для підвищення інвестиційної привабливості.
- оформлення бізнес-планів відповідно до встановлених вимог.

Нормативним документом, що забезпечує єдиний підхід до розробки бізнес-планів бізнес-організаціями, є Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів, запропоновані Агентством з інвестицій та розвитку України у 2010 році [43]. Ці стандарти бізнес-планування передбачають, що доцільно використовувати структуру та методологію бізнес-плану, що відповідають стандартам UNIDO. Методологія UNIDO стала методологічною основою для розробки типових структур бізнес-планів у багатьох країнах світу, в тому числі в Україні. Однак українське законодавство не передбачає обов'язкової розробки та впровадження бізнес-планів або їх структур. Хоча «бізнес-план» як документ не є типовим для більшості приватних компаній, деякі організації розробили власні рекомендації та вимоги (наприклад, банки, інвестиційні фонди тощо). Методологія UNIDO адаптована для МСП, які перебувають на ранніх стадіях розвитку бізнесу та шукають потенційних інвесторів. Перевагами цієї методології є простота впровадження та низька трудомісткість, ідея нового підприємства, його цілі та шляхи досягнення обраних цілей. Методологія вимагає від організаторів проаналізувати сильні та слабкі сторони конкурентів, обґрунтувати необхідність на початкових етапах виробництва нового виду продукції (послуг) та визначити обладнання. Склад бізнес-плану за методологією ЮНІДО [43]: резюме; опис галузі та компанії; опис продукту; продаж та маркетинг;

план виробництва; організаційний план; фінансовий план; оцінка ефективності проекту; гарантії та ризики компанії; додатки.

При підготовці бізнес-плану концепція повинна бути сфокусована на цілях, завданнях і виробничих характеристиках організації і розроблятися відповідно до цих вимог. Основною частиною бізнес-плану є інвестиційний план, оскільки без цього елементу він суперечив би головній меті - залученню інвестицій. Таким чином, можна зробити висновок, що методологія розробки та реалізації бізнес-планів в Європі та Україні має однакові риси та якості.

При оцінці проектів важливо враховувати не тільки фінансові показники, але й інші фактори, такі як стратегічні цілі, ризики, вплив на навколишнє середовище тощо.

Існує декілька видів ефективності інвестицій, які визначаються залежно від мети інвестора, які систематизовано у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Найпоширеніші види ефективності інвестицій

Вид	Ціль	Показники
Економічна ефективність	Отримання максимального прибутку від інвестицій.	Чистий приведений дохід, внутрішня норма дохідності, індекс дохідності.
Фінансова ефективність	Збереження та примноження капіталу інвестора	Рентабельність інвестицій, коефіцієнт покриття боргу, коефіцієнт ліквідності.
Соціальна ефективність	Позитивний вплив на суспільство	Кількість створених робочих місць, обсяг податкових платежів, рівень розвитку інфраструктури, доступ до освіти та охорони здоров'я, зменшення бідності.
Екологічна ефективність	Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище	Обсяг викидів парникових газів, використання відновлюваних джерел енергії, дотримання екологічних стандартів, збереження біорізноманіття, зменшення забруднення навколишнього середовища

Складено на основі: [44, 45]

Основними показниками оцінювання ефективності інвестицій за кожним методом оцінки в умовах визначеності, нижче наведено формули:

1. Метод чистої приведеної вартості (NPV) розраховується за формулою 1.1 [46, 47]:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} \quad (1.1)$$

де NPV – чиста приведена вартість;

B – вигода (дохід) від проекту в році t ;

C – витрати на проект у році t ,

i – ставка дисконту;

n – число років циклу життя проекту.

2. Метод визначення строку окупності інвестицій (PP) [46, 47]:

$$PP = \frac{IC}{P_c} \quad (1.2)$$

де IC – розмір інвестицій;

P_c — щорічний середній чистий прибуток.

3. Метод оцінки внутрішньої норми прибутковості інвестицій (IRR) [46, 47]:

$$IRR = A + \frac{a(B-A)}{a-b} \quad (1.3)$$

де A – величина ставки дисконту, при якій NPV позитивна;

B – величина ставки дисконту, при якій NPV негативна;

a – величина позитивної NPV при величині ставки дисконту A ;

b – величина негативної NPV при величині ставки дисконту B .

4. Метод оцінки індексу рентабельності (PI) і коефіцієнта ефективності інвестицій (ARR) [46, 47]:

$$PI = \sum \frac{P_k}{(1+i)^n} : IC \quad (1.4)$$

де P_k – річні грошові надходження протягом n - років;

IC – початкові інвестиції;

i – ставка дисконту

$$ARR = \frac{P \cdot (1 - tax) \cdot 100\%}{(A_n + A_k) : 2} \quad (1.5)$$

де P – розмір прибутку;

tax – ставка оподаткування, коефіцієнт;

A_n – вартість активів на початок періоду;

A_k – вартість активів на кінець періоду.

При цьому варто підкреслити, що застосування методів оцінки інвестиційних проектів припускає множинність прогностичних оцінок і розрахунків, що визначається як можливістю застосування ряду критеріїв, так і доцільністю варіювання основними параметрами

Будь-який міжнародний інвестиційний проект можна поділити на 2 складові: капітальні вкладення та фінансові потоки. Щодо капітальних вкладень, вони включають в себе витрати, пов'язані з початком та реалізацією проекту. Також вони можуть розподілятися як на початковому етапі, так і протягом усього проектного циклу. Сам обсяг капітальних вкладень залежить від масштабу та схеми фінансування. На рахунок фінансових потоків, вони відображають рух грошових коштів протягом всього проекту та включають в себе доходи, витрати, інвестиції та інші фінансові операції. Також можна доповнити складовою, яка описує аналіз ризиків.

При розгляді реальних інвестицій необхідно прогнозувати як технічну, так і комерційну компоненти. Саме прогнозування пов'язане з дискретними характеристиками реальних проектів та дає уявлення про абсолютні показники проекту. Без прогнозування прийняття остаточного рішення щодо інвестування неможливе. Важливо враховувати всі фактори, що впливають на успішність проекту.

Міжнародні інвестиційні проекти мають ряд особливостей, які відрізняють їх від вітчизняних. Першим можна виділити високий рівень ризику. Інвестиції в інші країни пов'язані з більшими ризиками, такими як політична нестабільність, валютні коливання, культурні відмінності та бюрократичні бар'єри. Також управління міжнародними проектами може бути складнішим через необхідність координації з різними партнерами в різних країнах, а також через дотримання вимог різного законодавства. Міжнародні проекти, як правило, потребують значних інвестицій капіталу, людських ресурсів та експертизи. Інвесторам може знадобитися більше часу, щоб отримати прибуток від своїх інвестицій в міжнародні проекти, порівняно з вітчизняними.

Окрім прямих інвестицій у міжнародні проекти, існує ряд інших форм залучення іноземних інвестицій, кожна з яких має свої цілі та особливості. Гранти зазвичай надаються урядами, міжнародними організаціями або фондами для підтримки певних цілей або програм. Вони не потребують повернення, але можуть мати певні умови щодо їх використання. Міжнародні кредити надаються банками, міжнародними фінансовими інституціями або урядами для фінансування конкретних проектів або програм. Вони мають бути повернені з відсотками. Портфельні інвестори купують акції або облігації іноземних компаній. Це дозволяє їм отримати дивіденди або процентні платежі, а також потенційно отримати прибуток від зростання цін на акції або облігації.

Ефективність різних форм залучення іноземних інвестицій оцінюється за різними критеріями, залежно від цілей проекту. Деякі з ключових критеріїв включають економічну соціальну та екологічну ефективності.

Важливо, щоб при залученні іноземних інвестицій враховувалися інтереси всіх учасників процесу, включаючи інвесторів, позичальників, уряди та місцеві громади. Це можна зробити за допомогою прозорого та справедливого процесу прийняття рішень, створенню механізмів вирішення спірних ситуацій та моніторинг та оцінка проекту. Повинні бути встановлені чіткі механізми для вирішення будь-яких спорів, які можуть виникнути між учасниками. Проект

повинен регулярно моніторитися та оцінюватися для того, щоб його можна було вдосконалювати та забезпечувати відповідність інтересам всіх учасників.

Залучення міжнародних інвестицій в інноваційну діяльність має низку особливостей та переваг. Міжнародні інвестори часто приносять з собою передові технології, інноваційні рішення та унікальний досвід, якими не володіють місцеві компанії. Інвестиції в інноваційні проекти дозволяють підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішніх ринках завдяки випуску більш якісної та інноваційної продукції. Міжнародні інвестиції забезпечують доступ до значних фінансових ресурсів, необхідних для реалізації інноваційних проектів, які часто потребують великих капіталовкладень. Співпраця з іноземними інвесторами сприяє обміну знаннями, досвідом та навичками між місцевими та іноземними фахівцями, що підвищує загальний рівень інноваційного потенціалу країни. Міжнародні інвестиції в інновації дозволяють місцевим компаніям інтегруватися у глобальні виробничі та інноваційні мережі, отримуючи доступ до нових ринків та партнерів. Залучення іноземних інвестицій в інноваційні проекти підвищує міжнародний імідж та репутацію країни як інноваційного та привабливого місця для інвестування.

Світовий досвід показує, що залучення міжнародних інвестицій відіграє важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку країни. Існує багато прикладів успішних країн, які змогли значно покращити свої інноваційні показники завдяки залученню іноземних інвестицій.

Деякі з основних факторів, що сприяють успішному залученню міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток, є такими [47]:

- сприятливий інвестиційний клімат (включає політичну стабільність, чітке законодавство, захист прав інтелектуальної власності та низькі податкові ставки);
- добре розвинена інфраструктура (включає доступ до якісної освіти та дослідницьких центрів, транспортних та комунікаційних мереж);
- кваліфікована робоча сила (включає пул кваліфікованих фахівців у галузі науки, технологій та інженерії);

- зосередження на пріоритетних секторах (уряд повинен визначити пріоритетні сектори для інноваційного розвитку та стимулювати інвестиції в ці сектори);
- активна маркетингова діяльність (ряд повинен активно просувати країну як центр залучення інвестицій для інноваційних компаній).

Загалом, дослідження методичних засад оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн є важливою складовою формування інноваційної політики та стимулювання соціально-економічного розвитку.

Висновки до розділу 1

Отже, проаналізувавши наукові джерела, можна зробити висновок, що міжнародні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку економіки будь-якої країни. Вони дають доступ до додаткового капіталу, нових технологій, знань і досвіду. Це, в свою чергу, веде до стимулювання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та покращення добробуту населення. До істотних ознак міжнародних інвестицій можна віднести транснаціональний характер, довгостроковий характер, ризикованість та різноманітність форм. Міжнародні інвестиції мають велике значення для розвитку світової економіки. Вони стимулюють економічне зростання, сприяють створенню нових робочих місць, сприяють трансферу технологій та сприяють інтеграції країн у світову економіку. Серед негативних наслідків можна виділити посилення економічної залежності країни-реципієнта від країни-інвестора, вивезення капіталу з країни-реципієнта та посилення соціальної нерівності.

Після аналізу наукових джерел було виявлено, що міжнародні інвестиції відіграють важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку. Вони сприяють перенесенню нових технологій та знань, підтримці досліджень і розробок, підвищенню конкурентоспроможності та створенню нових робочих місць. Однак, міжнародні інвестиції не гарантують інноваційного розвитку. Для того, щоб

інвестиції мали очікуваний ефект, необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат.

Аналіз практик міжнародної діяльності довели, що оцінка ефективності міжнародних інвестицій є важливим завданням, яке дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування капіталу в активи, розташовані за межами країни інвестора. Існує декілька методів оцінювання ефективності міжнародних інвестицій, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Вибір методу оцінювання залежить від цілей інвестора, особливостей інвестиційного проекту та доступної інформації. Важливо, щоб країни створювали сприятливий інвестиційний клімат, який би заохочував іноземних інвесторів. Це може бути досягнуто за допомогою забезпечення політичної стабільності, макроекономічної стабільності, верховенства права та захисту прав інвесторів. Обґрунтована оцінка ефективності міжнародних інвестицій дозволяє інвесторам приймати правильні рішення щодо інвестування капіталу, мінімізувати ризики та максимізувати прибуток.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

2.1 Аналіз світового досвіду залучення міжнародних інвестицій у інноваційний розвиток країни

Для подальшого детального розгляду показників був проведений аналіз рейтингів інноваційного розвитку країн. За даними Global Innovation Index, у 2023 році світовими лідерами стали Швейцарія, Швеція, США, Велика Британія та Сінгапур. Серед лідерів у ЄС можна виділити Швеція, Фінляндія, Нідерланди, Німеччина та Данія [48]. На рисунку 2.1 зображено діаграму змін даного індексу країн-лідерів за 2021-2023рр.

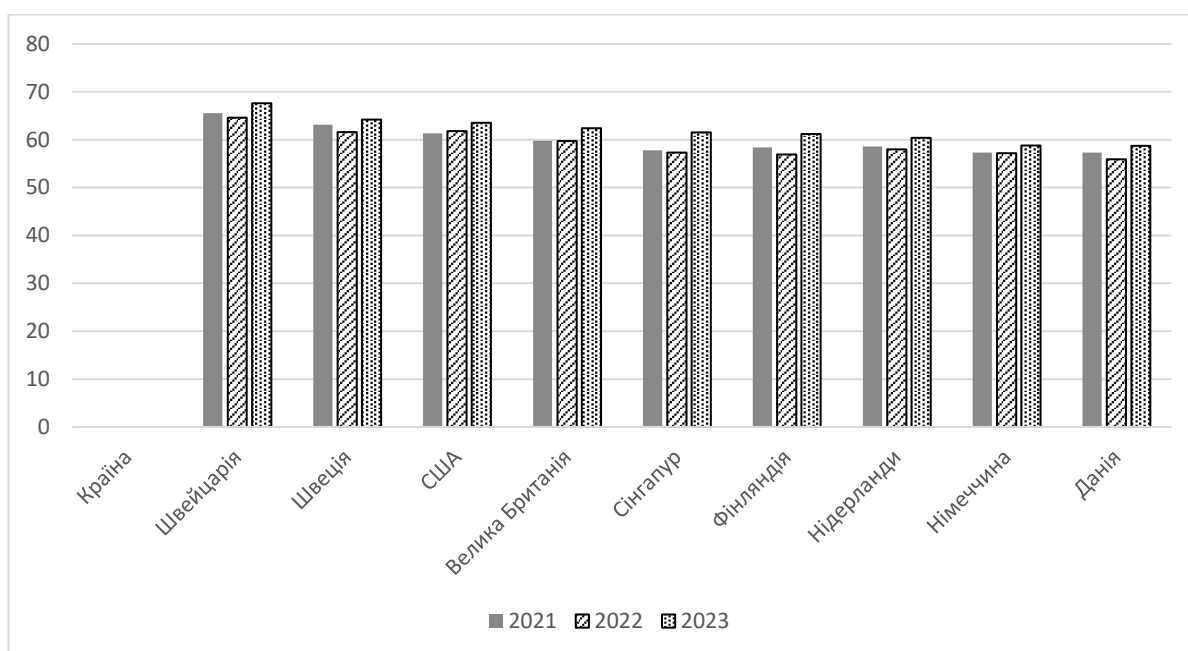

Рисунок 2.1 – Динаміка зміни інноваційного індексу країн за 2021-2023рр.

Складено на основі: [48-50]

Отже, проаналізувавши рис. 2.1, можна зробити висновок, що Швейцарія зберегла лідерство в інноваційному розвитку у 2021-2023 роках, демонструючи стабільне зростання показників. Швеція та США також зберегли свої перші три

позиції та дещо покращили показники. Велика Британія піднялася на дві позиції та увійшла до п'ятірки лідерів. Сінгапур продемонстрував найбільше зростання за останні три роки, піднявшись на чотири позиції. Фінляндія та Нідерланди також увійшли до першої десятки. Німеччина піднялася на одну позицію, а Данія - на дві.

Після визначення лідерів рейтингу, потрібно проаналізувати такі показники як обсяг іноземних інвестицій, ВВП, імпорт та експорт товарів та послуг та витрати на дослідження та розробки у відсотковому співвідношенні до ВВП. На рисунках 2.2 – 2.6 зображено динаміку цих показників по аналізованим країнам.

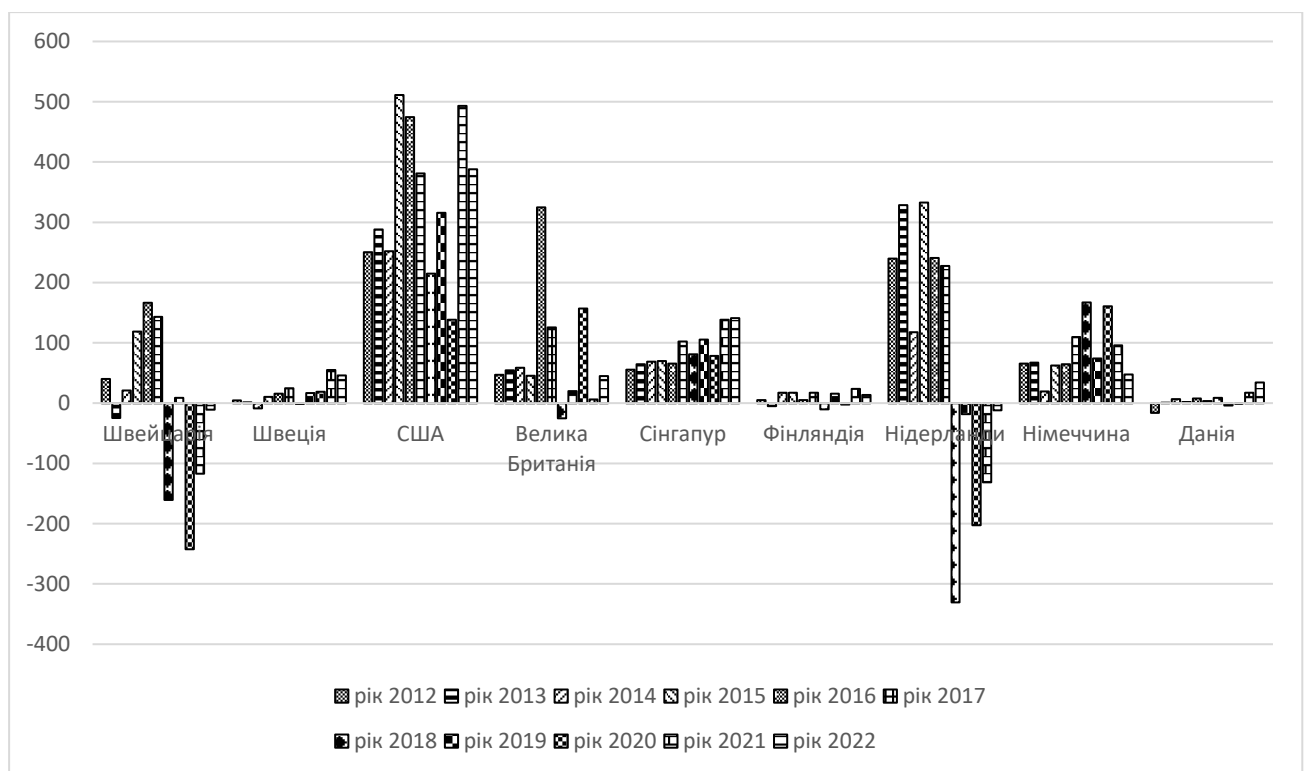

Рисунок 2.2 – Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій країн за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [51]

ПІІ в Швейцарії значно змінювалися з року в рік. Зростання у 2014 і 2015 роках, було спричинено стабілізацією в глобальній економіці та привабливими інвестиційними умовами. Але падіння у 2013, 2018, 2020 і 2021 роках може бути пов'язане з економічною нестабільністю та змінами у порядку законодавчого регулювання інвестицій. ПІІ в Швеції мають стабільний тенденцію зростання з

2013 року. Це може свідчити про привабливість їхнього ринку для іноземних інвесторів, можливо, через стабільну економічну ситуацію та інноваційність. ПІІ в США показують періодичні коливання, але в цілому спостерігається позитивна тенденція. Це може бути пов'язано зі стабільністю та потужністю американської економіки, а також зі змінами в законодавстві щодо інвестицій. Значне зростання ПІІ в Великій Британії в 2015 році може бути пов'язане з підписанням торговельних угод або сприятливими умовами для інвестування. Але падіння в 2018 році може бути результатом нестабільності, зокрема, Brexit. Сінгапур та Нідерланди мають стабільні показники ПІІ протягом багатьох років, що може свідчити про їхню привабливість для інвесторів через стратегічне розташування та інвестиційний клімат. Показники ПІІ Німеччини та Фінляндії також переважно стабільні з невеликими коливаннями. Це може бути пов'язано з їхніми сильними економіками та високим рівнем технологічного розвитку. ПІІ в Данії також відзначаються стабільними тенденціями, зростанням у більшості років. Це може бути відображенням стабільності їхньої економіки та інвестиційного клімату.

Найбільшою країною за обсягом інвестування в Швейцарію – є Німеччина. Частка інвестицій становить понад 20%. Німецькі інвестори традиційно відіграють значну роль в швейцарській економіці. Їхні інвестиції зосереджені в таких секторах, як машинобудування, фармацевтика, хімічна промисловість та фінансові послуги. Американські інвестори також активно інвестують в Швейцарію, особливо в сектори охорони здоров'я, інформаційних технологій та фінансових послуг. Французькі інвестори мають значні інвестиції в швейцарському харчовому, косметичному та люксовому секторах. Британські інвестори зосереджені в таких секторах, як гірничодобувна промисловість, торгівля та професійні послуги. Нідерландські інвестори мають значні інвестиції в швейцарському транспортному, логістичному та страховому секторах [52].

Щодо Швеції, американські інвестори є одними з найбільших в Швеції, з акцентом на сектори інформаційних технологій, телекомунікацій та автомобілебудування. Норвезькі інвестори мають значні інвестиції в шведському енергетичному та нафтогазовому секторах. Данські інвестори зосереджені в таких

секторах, як машинобудування, фармацевтика та харчова промисловість. Німецькі інвестори мають значні інвестиції в шведському автомобільному та промисловому секторах. Британські інвестори зосереджені в таких секторах, як фінансові послуги, професійні послуги та роздрібна торгівля [53].

В США найбільшими інвесторами є Велика Британія, Канада, Ірландія, Нідерланди та Японія. Британські інвестори є найбільшими в США, з акцентом на сектори фінансових послуг, фармацевтики та технологій. Канадські інвестори мають значні інвестиції в американському енергетичному та нафтогазовому секторах. Ірландські інвестори зосереджені в таких секторах, як інформаційні технології, програмне забезпечення та фармацевтика. Нідерландські інвестори мають значні інвестиції в американському нафтохімічному та агропромисловому секторах. Японські інвестори зосереджені в таких секторах, як автомобілебудування, електроніка та машинобудування [54].

Сполучені Штати Америки є найбільшим інвестором у Велику Британію, з прямими інвестиціями в 2021 році, що досягли \$570 мільярдів. Ці інвестиції охоплюють широкий спектр секторів, включаючи фінансові послуги, технології, фармацевтику та виробництво. Німеччина є другим за величиною інвестором у Велику Британію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$420 мільярдів. Німецькі компанії мають значну присутність у британському автомобільному, хімічному та машинобудівному секторах. Нідерланди є третім за величиною інвестором у Велику Британію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$350 мільярдів. Нідерландські інвестиції зосереджені в таких секторах, як енергетика, нерухомість та роздрібна торгівля. Франція є четвертим за величиною інвестором у Велику Британію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$280 мільярдів. Французькі компанії мають значну присутність у британському фармацевтичному, аерокосмічному та оборонному секторах. До інших значних інвесторів у Велику Британію належать Ірландія, Бельгія, Швейцарія, Іспанія та Люксембург [55].

Сполучені Штати Америки також є найбільшим інвестором у Сінгапур, з прямими інвестиціями в 2021 році, що досягли \$110 мільярдів. Ці інвестиції охоплюють широкий спектр секторів, включаючи фінансові послуги, технології та

охорону здоров'я. Китай є другим за величиною інвестором у Сінгапур, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$80 мільярдів. Китайські інвестиції зосереджені в таких секторах, як виробництво, нерухомість та логістика. Індонезія є третім за величиною інвестором у Сінгапур, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$60 мільярдів. Індонезійські інвестиції зосереджені в таких секторах, як хімічна промисловість, харчова промисловість та роздрібна торгівля. Японія є четвертим за величиною інвестором у Сінгапур, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$50 мільярдів. Японські інвестиції зосереджені в таких секторах, як електроніка, автомобілебудування та машинобудування. До інших значних інвесторів у Сінгапур належать Малайзія, Індія, Гонконг, Тайвань та Південна Корея [56].

Швеція є найбільшим інвестором у Фінляндію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$40 мільярдів. Шведські інвестиції зосереджені в таких секторах, як лісова промисловість, папір та целюлоза, а також телекомунікації. Німеччина є другим за величиною інвестором у Фінляндію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$30 мільярдів. Німецькі інвестиції зосереджені в таких секторах, як машинобудування, хімічна промисловість та електроніка. Естонія є третім за величиною інвестором у Фінляндію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$10 мільярдів. Естонські інвестиції зосереджені в таких секторах, як інформаційні технології, фінансові послуги та логістика. До інших значних інвесторів у Фінляндію належать Нідерланди, Данія, США, Польща та Китай [57].

Бельгія є найбільшим інвестором у Нідерланди, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$250 мільярдів. Бельгійські інвестиції зосереджені в таких секторах, як хімічна промисловість, харчова промисловість та фармацевтика. Німеччина є другим за величиною інвестором у Нідерланди, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$200 мільярдів. Німецькі інвестиції зосереджені в таких секторах, як машинобудування, транспорт та логістика. Франція є третім за величиною інвестором у Нідерланди, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$150 мільярдів. Французькі інвестиції зосереджені в таких секторах, як енергетика, роздрібна торгівля та туризм. Велика Британія є четвертим за величиною інвестором у Нідерланди, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$100

мільярдів. Британські інвестиції зосереджені в таких секторах, як фінансові послуги, інформаційні технології та професійні послуги. До інших значних інвесторів у Нідерланди належать США, Швейцарія, Італія, Іспанія та Данія [58].

Франція є найбільшим інвестором у Німеччину, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$220 мільярдів. Французькі інвестиції зосереджені в таких секторах, як автомобілебудування, хімічна промисловість та машинобудування. Нідерланди є другим за величиною інвестором у Німеччину, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$200 мільярдів. Нідерландські інвестиції зосереджені в таких секторах, як роздрібна торгівля, логістика та фінансові послуги. Швейцарія є третім за величиною інвестором у Німеччину, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$150 мільярдів. Швейцарські інвестиції зосереджені в таких секторах, як фармацевтика, фінансові послуги та машинобудування. Австрія є четвертим за величиною інвестором у Німеччину, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$100 мільярдів. Австрійські інвестиції зосереджені в таких секторах, як туризм, нерухомість та транспорт. До інших значних інвесторів у Німеччину належать США, Бельгія, Італія, Велика Британія та Польща [59].

Німеччина є найбільшим інвестором у Данію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$60 мільярдів. Німецькі інвестиції зосереджені в таких секторах, як машинобудування, енергетика та хімічна промисловість. Швеція є другим за величиною інвестором у Данію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$50 мільярдів. Шведські інвестиції зосереджені в таких секторах, як фармацевтика, продукти харчування та логістика. Норвегія є третім за величиною інвестором у Данію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$40 мільярдів. Норвезькі інвестиції зосереджені в таких секторах, як енергетика, фінансові послуги та морські перевезення. Нідерланди є четвертим за величиною інвестором у Данію, з прямими інвестиціями в 2021 році на суму \$30 мільярдів. Нідерландські інвестиції зосереджені в таких секторах, як роздрібна торгівля, харчова промисловість та транспорт. До інших значних інвесторів у Данію належать США, Велика Британія, Франція, Бельгія та Польща [60].

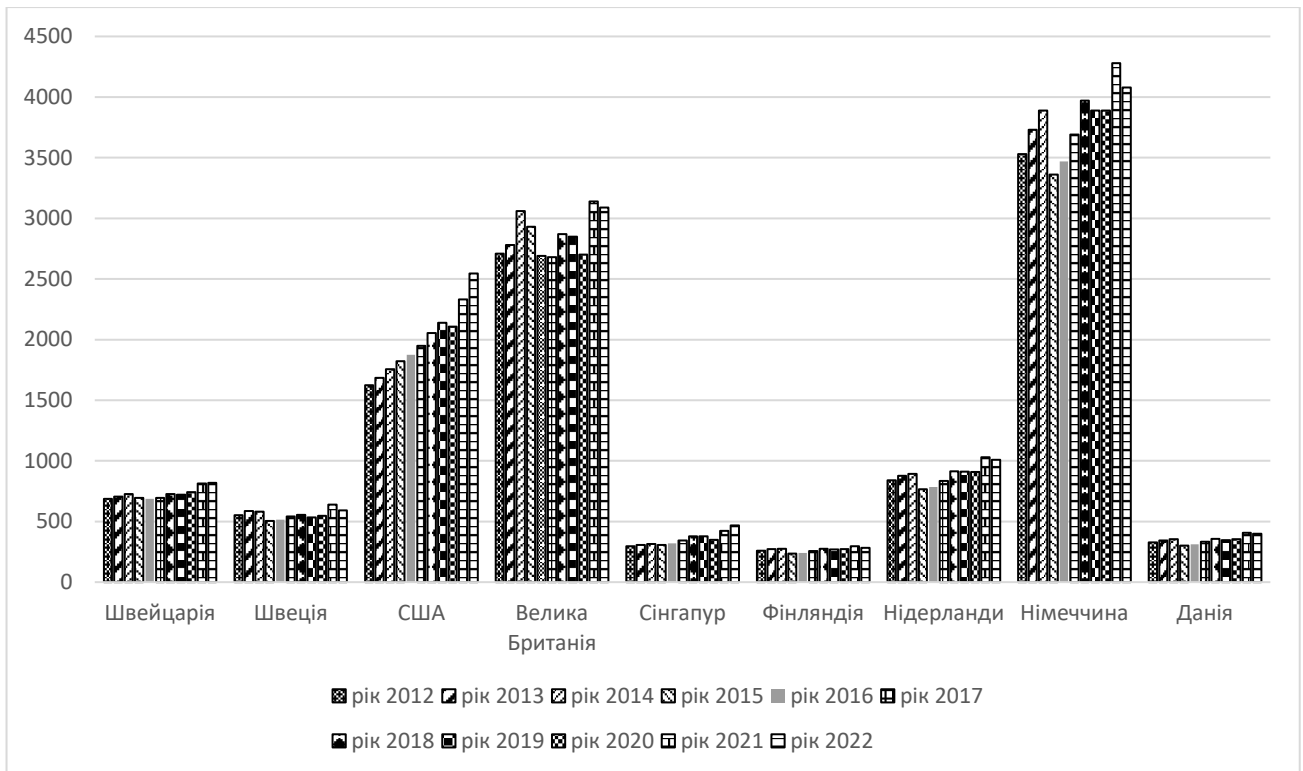

Рисунок 2.3 – Динаміка обсягу ВВП країн за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [61]

ВВП Швейцарії показує стабільний ріст протягом розглянутого періоду. Це може бути відображенням стабільності її економіки, високого рівня інноваційності та конкурентоспроможності. ВВП Швеції також зростав протягом більшої частини періоду, але в 2015 році відбулося значне зниження. Це може бути пов'язано з економічною нестабільністю або внутрішніми економічними факторами. ВВП США показує стабільний ріст протягом цього періоду, що може бути відображенням сильної американської економіки та її впливу на глобальну ситуацію. Велика Британія також демонструє зростання ВВП, хоча є деякі коливання, зокрема в 2013 і 2014 роках, можливо, пов'язані з економічною нестабільністю. ВВП Сінгапуру також має стабільний ріст протягом розглянутого періоду, що може бути відображенням його ролі як фінансового та торговельного центру в регіоні. Обидві країни показують стабільний ріст ВВП з невеликими коливаннями, що може бути пов'язано з їхніми високими технологічними стандартами та стабільністю економічних фундаментів. Ці країни також показують

стабільний ріст, що може бути відображенням їхньої сильної промисловості та економічних політик.

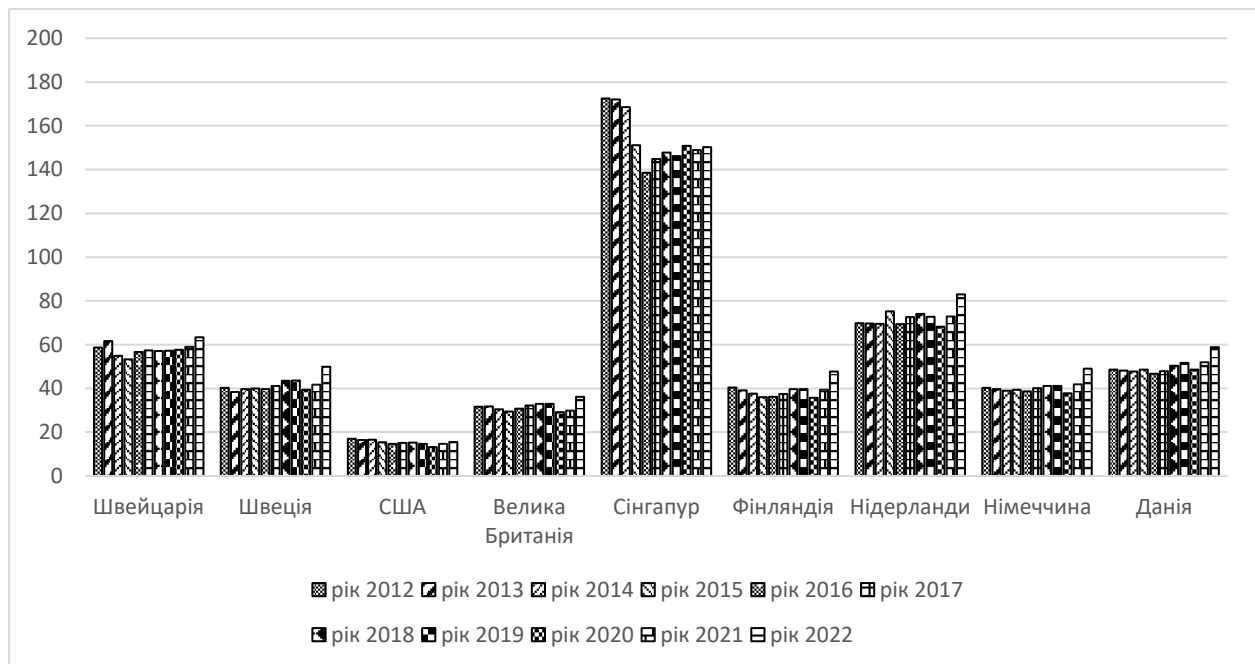

Рисунок 2.4 - Динаміка обсягу імпорту країн за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [62]

Обсяг імпорту в Швейцарії майже стабільний протягом розглянутого періоду, з незначними коливаннями. Це може бути відображенням стабільної економічної ситуації в країні та невеликого впливу зовнішніх факторів на її імпортні операції. Величина імпорту в Швеції також майже стабільна, з невеликими коливаннями протягом періоду. Це може свідчити про стабільність її внутрішньої та зовнішньої торгівлі. Імпорт в США показує тренд на зменшення протягом розглянутого періоду. Це може бути пов'язано з рядом факторів, включаючи відмову від імпортних товарів на користь внутрішнього виробництва, торговельні обмеження та зміни в споживчих вподобаннях. Обсяг імпорту в Великій Британії також показує тренд на збільшення. Це може бути відображенням зростання економічної активності та попиту на імпортні товари. Імпорт в Сінгапурі також має тренд на збільшення протягом періоду, що може свідчити про зростання його економіки та споживчого попиту. Фінляндія, Нідерланди, Німеччина і Данія також відзначаються трендом на збільшення обсягу імпорту протягом розглянутого

періоду. Це може бути пов'язано з розвитком їхніх економік та підвищенням споживчого попиту.

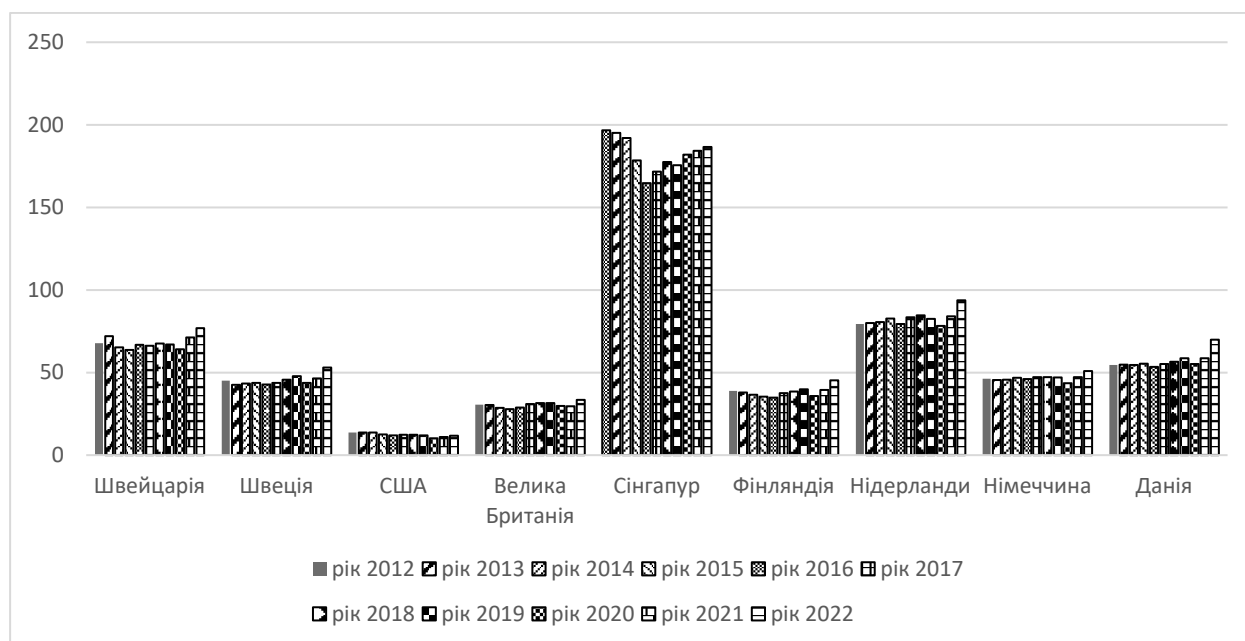

Рисунок 2.5 - Динаміка обсягу експорту країн за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [63]

Обсяг експорту в Швейцарії показує деякі коливання, але в цілому зростає протягом розглянутого періоду. Це може бути результатом підвищення конкурентоспроможності швейцарських товарів та послуг на світових ринках. Обсяг експорту з Швеції також показує тренд на збільшення протягом розглянутого періоду. Це може бути відображенням активного міжнародного торговельного партнерства та успіхів шведських експортерів. Експорт з США показує деяке коливання, але в цілому тренд на зниження протягом розглянутого періоду. Це може бути відображенням змін у глобальній торгівлі, торговельних конфліктів та змін відносин з торговельними партнерами. Обсяг експорту з Великої Британії також показує тренд на збільшення, хоча є деякі коливання. Це може бути відображенням зусиль національних експортерів щодо пошуку нових ринків та розвитку торговельних зв'язків. Обсяг експорту з Сінгапуру також зростає протягом розглянутого періоду. Це може бути відображенням його стратегічного географічного положення та розвинутої логістичної інфраструктури. Фінляндія, Нідерланди, Німеччина і Данія також відзначаються трендом на збільшення

експорту, що може бути відображенням їхньої високої конкурентоспроможності та активного участі в міжнародній торгівлі.

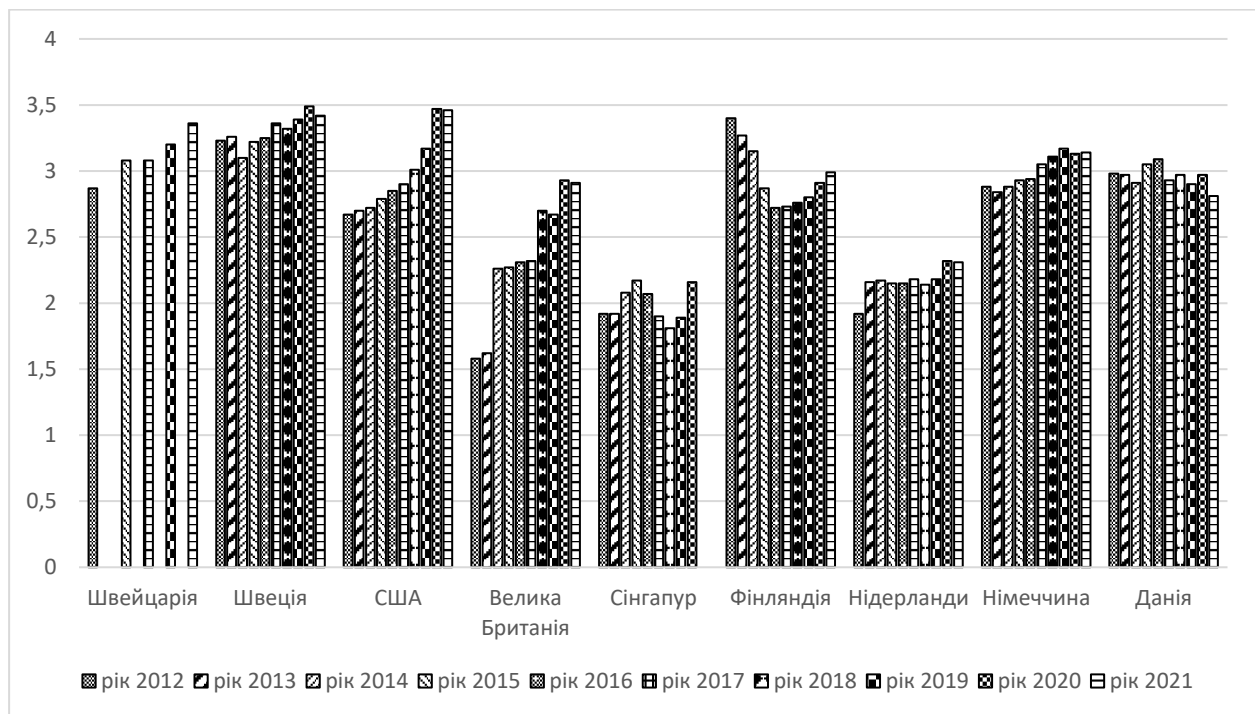

Рисунок 2.6 - Динаміка відсоткового співвідношення витрат на інновації та розробки до ВВП країн за 2012-2021рр., %

Побудовано на основі [64]

Відсоток витрат на інновації та розробки до ВВП в Швейцарії зростав протягом періоду з 2012 по 2019 рік, але в 2021 році відсоток знову зрос. Це може бути пов'язано з активними інвестиціями в наукові дослідження та розвиток технологій у країні. Швеція, США, Німеччина, Фінляндія та Данія також демонструють загальний тренд на збільшення відсотка витрат на інновації та розробки до ВВП протягом розглянутого періоду. Це може бути відображенням їхнього фокусу на наукових дослідженнях та розвитку нових технологій для стимулювання економічного зростання. Відсоток витрат на інновації та розробки до ВВП в Великій Британії, Сінгапурі та Нідерландах також зрос, хоча з меншими темпами порівняно з іншими країнами. Це може бути пов'язано зі зростанням світової конкуренції та потребою в нових технологіях для забезпечення конкурентоспроможності.

2.2 Дослідження інноваційного розвитку України та впливу іноземних інвестицій

Інноваційний розвиток є ключовим фактором економічного зростання та конкурентоспроможності будь-якої країни. В Україні ж, на жаль, інноваційний потенціал використовується недостатньо, що стримує її економічний розвиток та інтеграцію до світового ринку. На рисунку 2.7 зображено динаміку зміни інноваційного індексу.

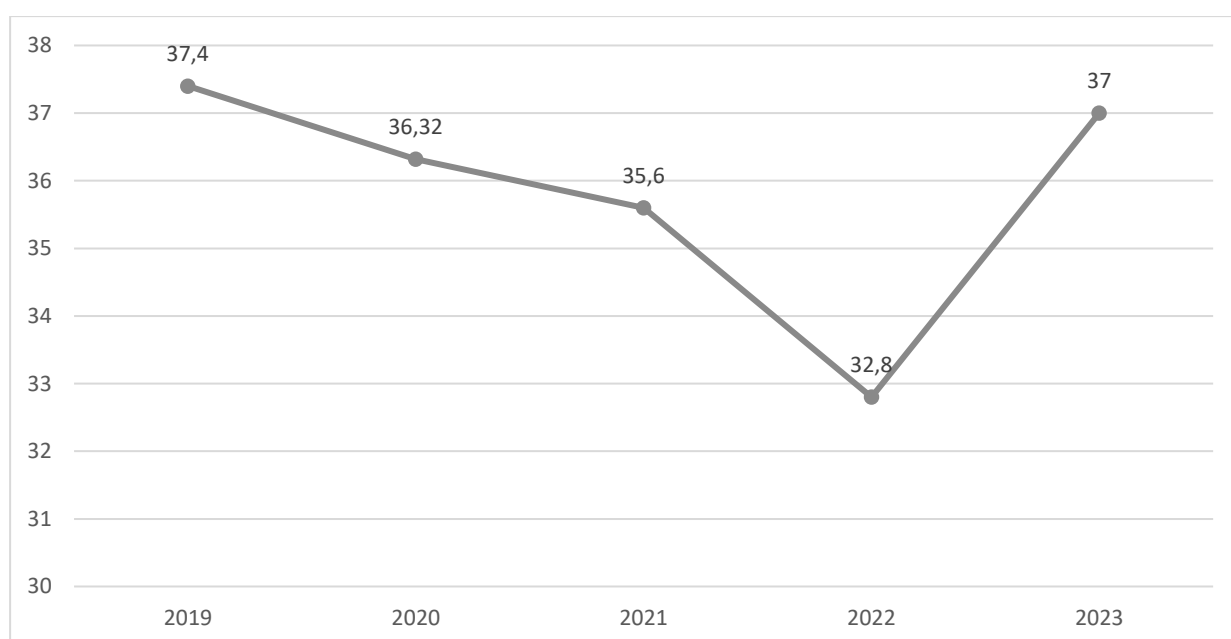

Рисунок 2.7 - Динаміка зміни інноваційного індексу України за 2019-2023рр.

Побудовано на основі [48-50, 65, 66]

Україна має значний інноваційний потенціал у кількох ключових секторах [67]:

– ІТ-сектор України є одним із найбільш динамічно зростаючих. Країна славиться своїми висококваліфікованими фахівцями у галузі програмування та розробки програмного забезпечення. Українські ІТ-компанії створюють продукти для світового ринку, включаючи розробку програмного забезпечення, кібербезпеку та аутсорсинг ІТ-послуг.

– Сільське господарство є традиційно сильною стороною України, але останнім часом значний акцент робиться на інноваціях у цій галузі. Використання дронів для моніторингу полів, точне землеробство, біотехнології для покращення врожаїв та стійких до хвороб рослин — все це розвивається в Україні.

– Відновлювані джерела енергії, такі як сонячна та вітрова енергетика, стають все більш популярними. Україна активно інвестує в ці технології, прагнучи зменшити залежність від традиційних джерел енергії та покращити екологічну ситуацію.

– Україна має давні традиції в авіації та космічній галузі. Зокрема, Конструкторське бюро "Антонов" славиться своїми транспортними літаками. Водночас, українські космічні інженери працюють над інноваційними проектами в галузі космічних технологій.

– У сфері біотехнологій та медичних досліджень Україна демонструє значний прогрес. Розробка нових методів лікування, медичних препаратів та інновацій в діагностиці хвороб є важливими напрямками досліджень.

– Нанотехнології та розробка нових матеріалів мають великий потенціал в Україні. Це включає в себе створення нових композитних матеріалів, розробку наноматеріалів для різних галузей промисловості та медицини.

– Інновації в транспортній сфері також є перспективними. Україна працює над розвитком електротранспорту, інтелектуальних транспортних систем та покращенням інфраструктури [67].

– Україна має великий потенціал для розвитку інновацій в цих та інших секторах, завдяки висококваліфікованим фахівцям, науковим дослідженням та співпраці з міжнародними партнерами.

Як видно з рис. 2.8, впродовж 2012-2014рр. обсяг прямих іноземних інвестицій відображає негативну динаміку, що було наслідком економічних труднощів та нестабільності, зумовленої політичними кризами, зовнішніми

факторами та військовим конфліктом на сході країни. Після кількох років спаду, обсяг ПІІ почав зростати, що стало наслідком впровадження економічних реформ та покращення економічних показників. Проте зростання було недостатнім для повного відновлення економіки після кризи. З 2018 до 2020 рр., обсяг ПІІ знову показав невелике зростання, але в 2020 році спостерігалася зупинка чи навіть зменшення, що було зумовлене впливом пандемії COVID-19 на економіку, зменшенням внутрішнього та зовнішнього попиту та економічними труднощами. До 2022 року обсяг ПІІ знову почав зростати, що було наслідком відновлення економіки після кризи COVID-19, реформування економіки та стимулювання інвестиційного процесу.

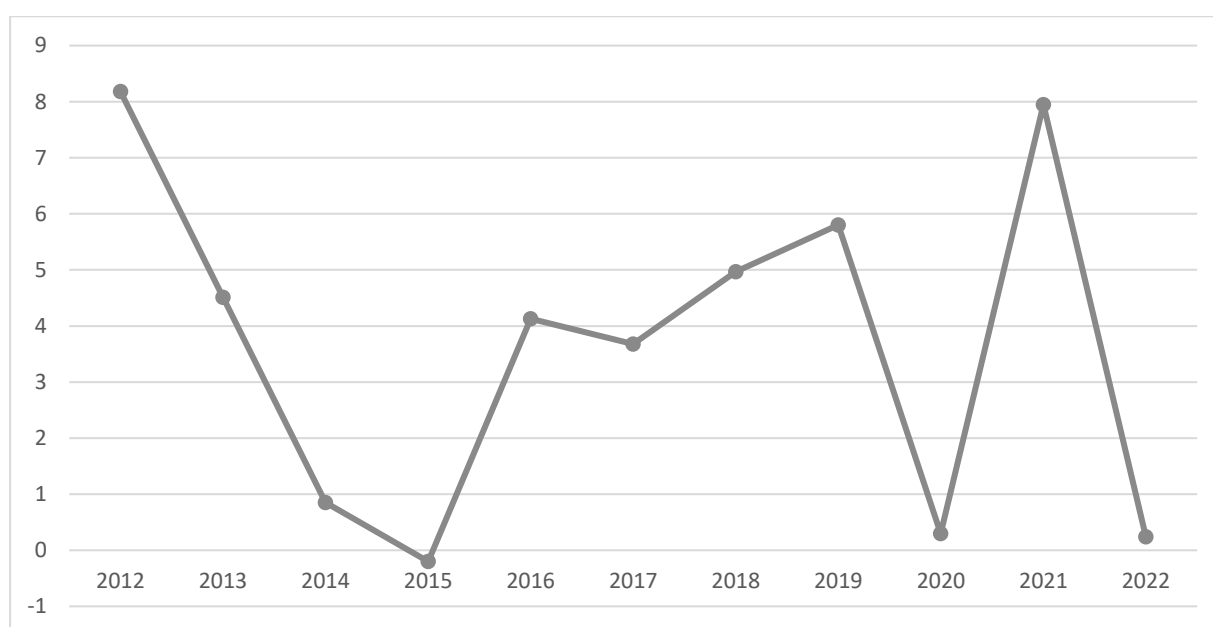

Рисунок 2.8 - Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [51]

Стосовно галузевих пріоритетів, то в іноземних інвесторів вони різні: сьогодні ПІІ наявні в усіх галузях української економіки. Водночас більшість інвесторів, представлених на українському ринку, охоче інвестують у галузі переробної промисловості, а також сферу оптової та роздрібної торгівлі — там, де швидко з'являються нові товари, змінюється асортимент, швидко окупаються витрати та невисокі комерційні ризики. Також популярними є галузі, що не

потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема фінансовий сектор та сектор нерухомості.

Попри те, що інвестиції залучаються у високоприбуткові галузі економіки, вони не зміцнюють конкурентні позиції країни на світових ринках. Надмірні ПІІ у фінансовий сектор, з одного боку, наповнюють фінансову систему обіговими коштами, які сприяють стабільній ліквідності фінансової системи країни, з іншого — створюють підстави для екстенсивного розвитку національної економіки.

Така структура ПІІ не дає Україні повністю інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості та є однією з причин низького відсотка експорту високотехнологічної продукції України серед країн світу — 7,2% промислового експорту країни[67]. Невідповідність ПІІ потребам модернізації економіки, розвитку експорту високотехнологічної продукції призводить до закріплення сировинної спеціалізації української економіки на світовому ринку.

Проведений аналіз показує, що певні країни мають значний вплив на економіку України через свої інвестиції. Основними країнами-інвесторами в Україну є Кіпр та Нідерланди (рис. 2.9), що пояснюється як офшорними схемами, так і значними інвестиціями в різні галузі економіки. Європейські країни, такі як Німеччина, Велика Британія, Швейцарія та Австрія, мають вагомий вплив на інвестиційний клімат України, зосереджуючи свої інвестиції у виробництві, фінансовому секторі та енергетиці (рис. 2.10). США та Швеція також роблять значні інвестиції, особливо в технологічний сектор та інновації. Інвестиції з Польщі, Угорщини та Франції свідчать про активну співпрацю у сферах сільського господарства, харчової промисловості та логістики [67].

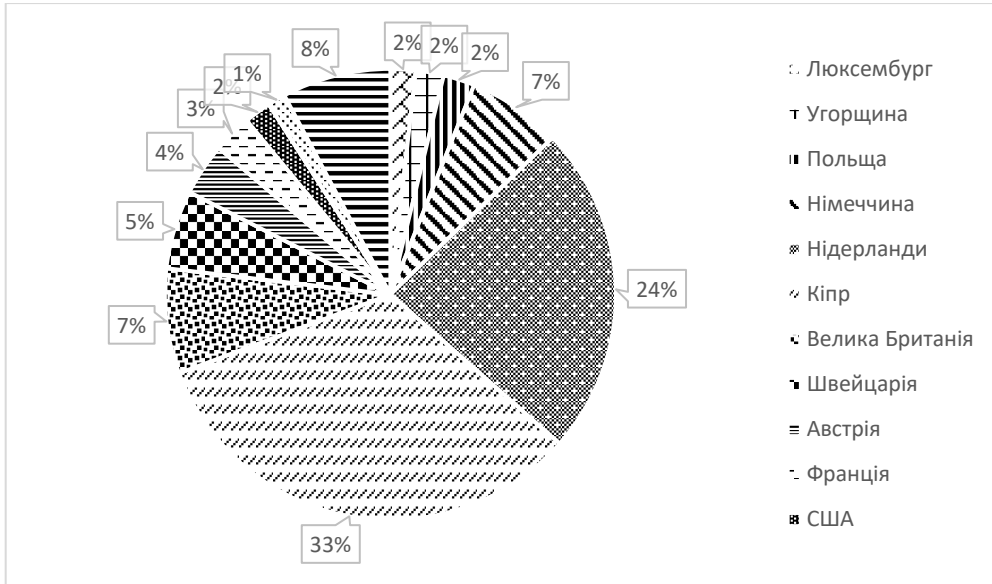

Рисунок 2.9 – Складова країн-інвесторів в Україну

Побудовано на основі [67]

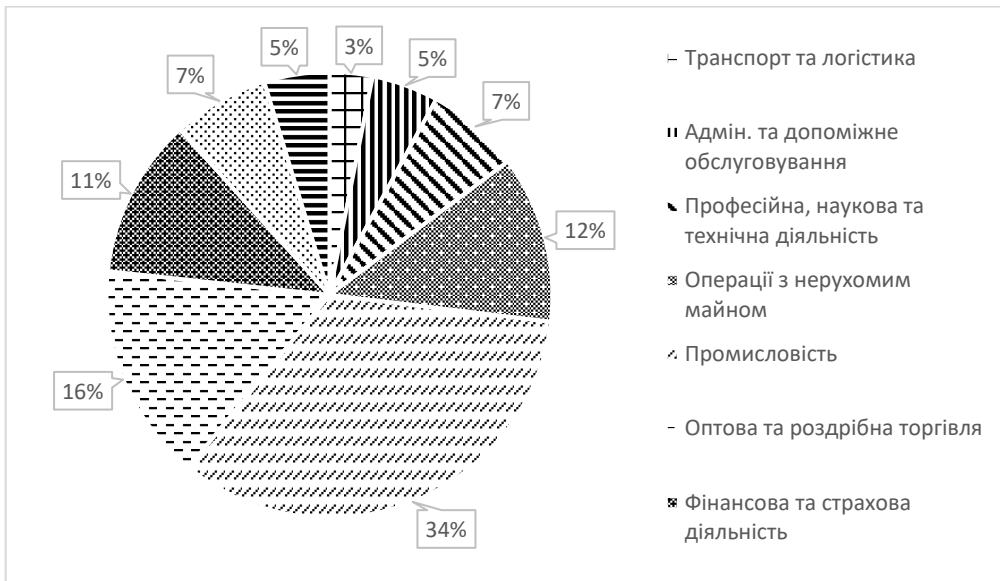

Рисунок 2.10 – Основі напрями інвестування в Україні

Побудовано на основі [67]

Аналіз основних напрямів інвестування в Україні показує, які галузі економіки приваблюють найбільше іноземних інвестицій. Промисловий сектор є найбільшим одержувачем інвестицій. Це включає важку промисловість, виробництво машин і устаткування, хімічну та металургійну промисловість. Цей

сектор є основою економіки України і потребує значних капіталовкладень для модернізації та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Торгівля є другою за значенням галуззю для інвестицій. Це включає розвиток торговельних мереж, логістичних центрів та маркетингових стратегій. Роздрібна торгівля особливо приваблива через зростаючий внутрішній ринок та споживчий попит. Інвестиції у нерухомість включають житлове будівництво, комерційну нерухомість, а також розвиток інфраструктури. Цей сектор привабливий через стабільний попит на житло та комерційні приміщення. Фінансовий сектор, включаючи банки, страхові компанії та інші фінансові установи, є важливим напрямом інвестування. Це сприяє розвитку фінансових послуг, кредитування та страхування, що є ключовими для економічного зростання. ІТ-послуги, телекомунікаційні компанії та розвиток інформаційних технологій. Україна має значний потенціал у цій галузі завдяки висококваліфікованим спеціалістам та зростаючому ІТ-сектору. Цей напрям включає консалтинг, наукові дослідження, технічні послуги та інженерні розробки. Інвестиції в цю галузь сприяють інноваційному розвитку та впровадженню нових технологій. Бізнес-послуги, управління нерухомістю, оренду обладнання та інші адміністративні послуги. Він підтримує ефективність роботи інших галузей та забезпечує необхідні ресурси для їх функціонування. Інвестиції у транспортний сектор та логістику включають розвиток транспортної інфраструктури, перевезення та складські послуги. Це важливо для покращення внутрішніх та міжнародних транспортних зв'язків.

На початку аналізованого періоду, ВВП України зазнав значного зниження з 182,59 млрд доларів у 2012 році до 133,5 млрд доларів у 2014 році (рис. 2.11). Це зниження було наслідком політичної нестабільності, конфліктів та економічних труднощів, що супроводжували країну у цей період, включаючи кризу Криму та війну на сході України.

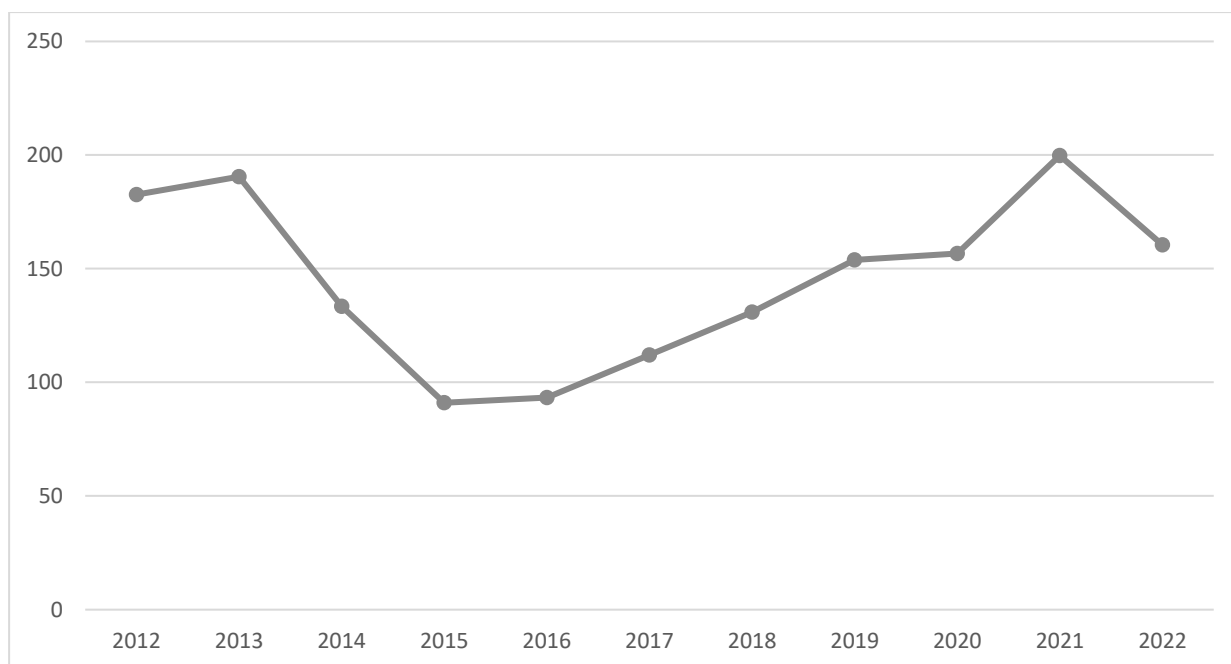

Рисунок 2.11 – Динаміка обсягу ВВП України за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [61]

ВВП продовжив зменшуватися до 91,03 млрд доларів у 2015 році, але потім трохи відновився до 93,36 млрд доларів у 2016 році. У 2017-2019 рр. спостерігалася певна стабілізація ВВП, а навіть його помітне зростання, з 112,09 млрд доларів у 2017 році до 153,88 млрд доларів у 2019 році. Це стало результатом вжитих заходів для економічного відновлення та реформування. З 2020 року ВВП продовжив зростати, але на фоні пандемії COVID-19 та її наслідків він може бути помітно вповільнений. Проте, навіть у 2022 році, коли ВВП знову зменшився до 160,5 млрд доларів, відносно попередніх років, це все ще вище, що може свідчити про певний рівень економічного відновлення.

На початку аналізованого періоду, обсяг імпорту України зазнав певної стабільності, трохи зростаючи у 2013 році до 51,1 млрд доларів, але потім знову трохи зменшившись у 2014 році до 52,2 млрд доларів (рис. 2.12). З 2015 до 2017 рр. спостерігалася певна коливання обсягу імпорту, але загалом він залишався на відносно стабільному рівні.

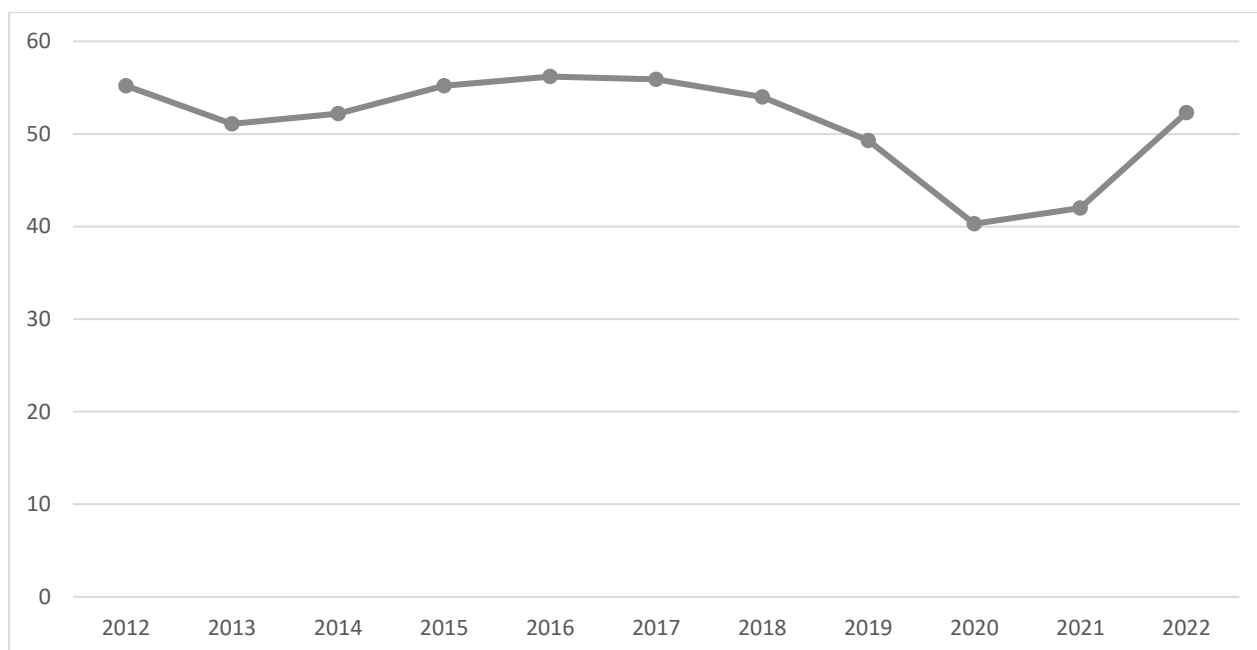

Рисунок 2.12 - Динаміка обсягу імпорту України за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [62]

Зниження у 2017 році до 55,9 млрд доларів було наслідком економічної нестабільності та змін у внутрішній і зовнішній ситуації. З 2018 року обсяг імпорту зменшився, спочатку помітно у 2019 році до 49,3 млрд доларів, а потім ще більше у 2020 році до 40,3 млрд доларів. Це було зумовлено економічним зростом та змінами в торговельних угодах з іншими країнами. У 2021 році спостерігається певне відновлення обсягу імпорту, що може бути пов'язане з певним відновленням економіки після кризи COVID-19 та збільшенням зовнішньої торгівлі, але через повномасштабне вторгнення у 2022 році, обсяг імпорту зріс через окупацію територій, знищення підприємств та відсутності можливості працювати через обстріли.

Як видно з рис. 2.13, на початку аналізованого періоду, обсяг експорту зазнав певного зростання, з 47,4 млрд доларів у 2012 році до 52,6 млрд доларів у 2015 році. Це було наслідком розвитку експортних галузей, вдосконалення торговельних відносин з іншими країнами та підписання нових торговельних угод.

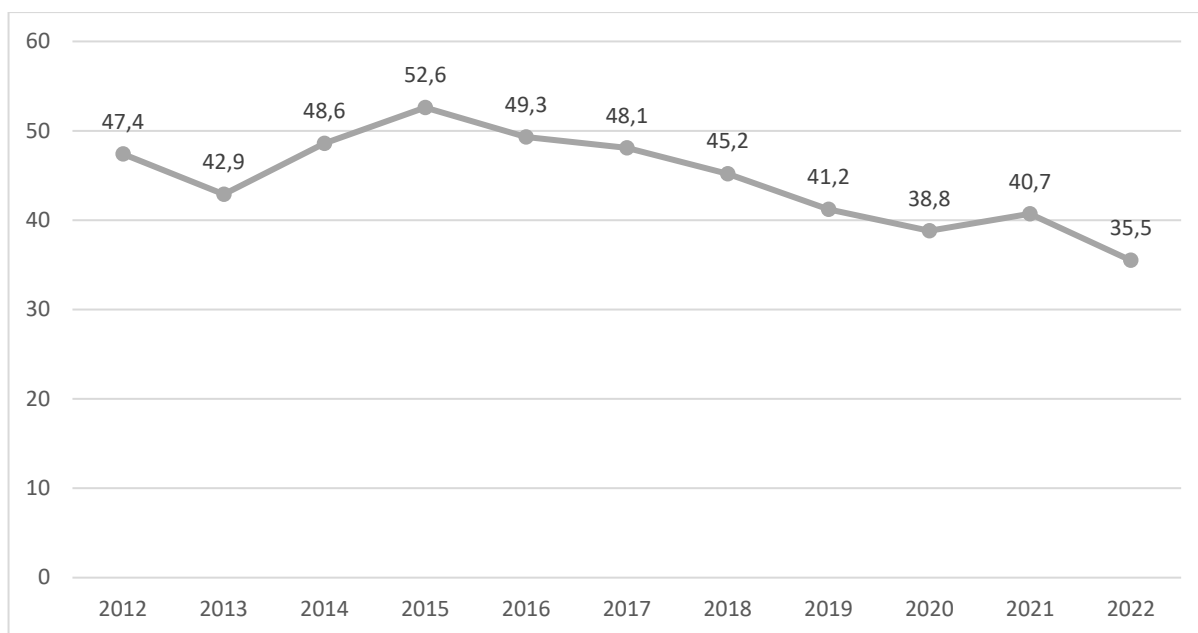

Рисунок 2.13 - Динаміка обсягу експорту товарів та послуг України за 2012-2022рр., млрд дол

Побудовано на основі [63]

З 2016 року спостерігалася певна стабілізація та навіть зменшення обсягу експорту. Значний спад у 2019 році був пов'язаний з економічною нестабільністю, зокрема з падінням виробництва та зменшенням попиту на експортні товари. У 2020-2022рр спостерігається додаткове зменшення обсягу експорту, що стало наслідком пандемії COVID-19 та зв'язаних з нею обмежень у міжнародній торгівлі також через війну на території країни, через яку зменшились обсяги виробництва, що унеможливило додатков експортувати товари та послуги на міжнародний ринок.

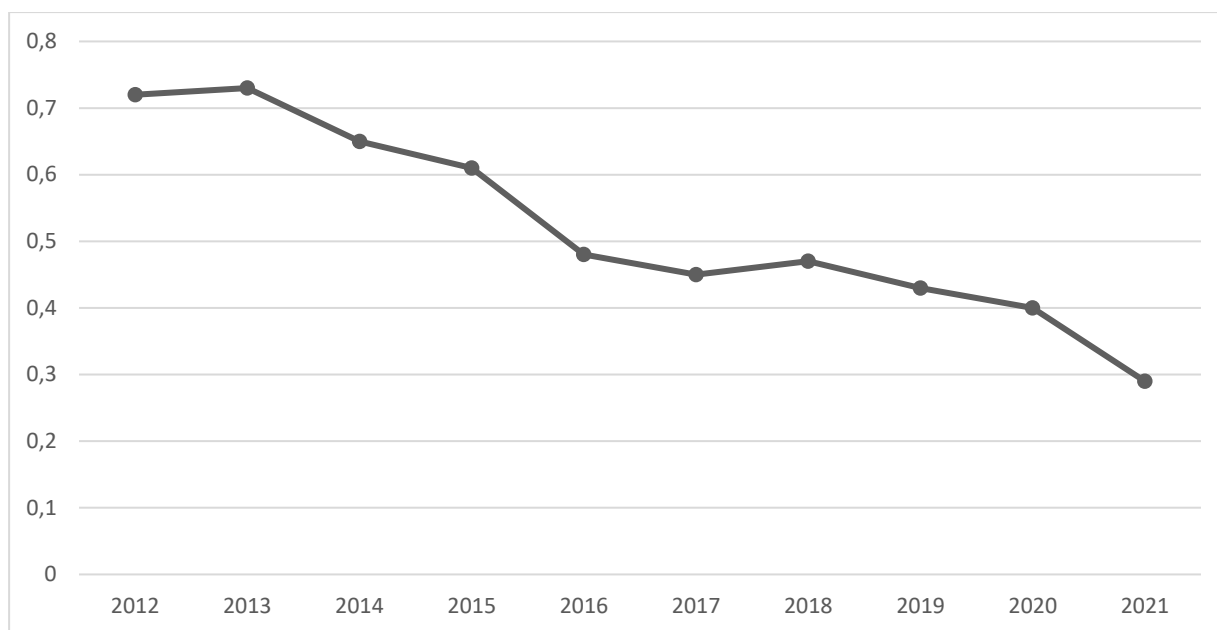

Рисунок 2.14 - Динаміка відсоткового співвідношення витрат на інновації та розробки до ВВП України за 2012-2021рр., %

Побудовано на основі [64]

Відсоткове співвідношення витрат на інновації до ВВП України знижувалося з 0,72% у 2012 році до 0,65% у 2014 році. Це було пов'язано з економічними труднощами, які виникали після політичних подій та кризи 2014 року. У 2015-2018рр. спостерігалось подальше зниження відсоткового співвідношення, що було наслідком економічної нестабільності, зменшення фінансування досліджень та обмеженого доступу до інноваційних технологій. З 2019 року відсоткове співвідношення витрат на інновації до ВВП продовжувало знижуватися, з 0,43% у 2019 році до 0,29% у 2021 році. Це було пов'язано зі змінами у фінансових пріоритетах, недостатнім фінансуванням наукових досліджень та розвитком інших галузей економіки, які займають більше ресурсів.

З 2012 року спостерігається певна коливання обсягу міжнародних грантів (рис. 2.15). Хоча відносно невеликі суми спостерігалися у 2012 та 2013 роках (198 та 177 мільйонів доларів відповідно), проте в 2014 та 2015 роках спостерігається значне зростання цього показника до 309 та 265 мільйонів доларів відповідно. Це було пов'язано зі збільшенням інтересу міжнародних організацій та донорів до реалізації технічних проектів в Україні, особливо після подій 2014 року.

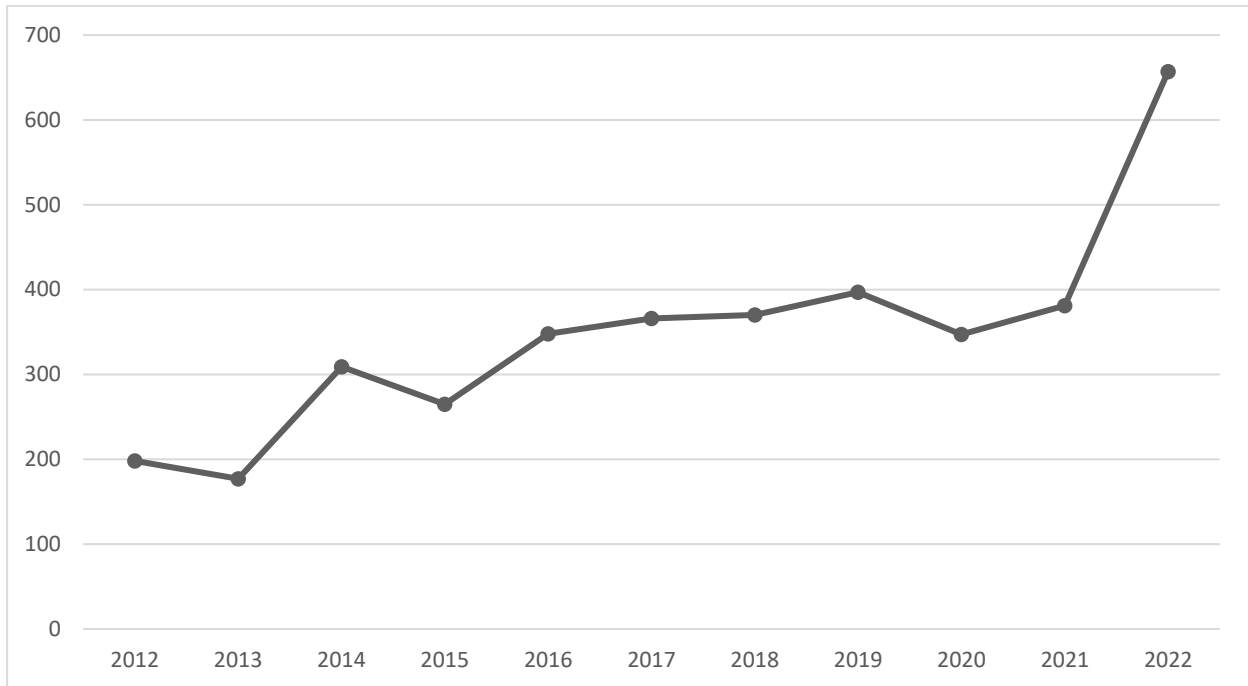

Рисунок 2.15 - Динаміка обсягу міжнародних грантів технічного співробітництва України за 2012-2022рр., млн дол

На основі [68]

У 2016-2018рр спостерігається подальше зростання обсягу міжнародних грантів, що може свідчити про підтримку міжнародної спільноти в процесі відновлення та реформування України. З 2019 року спостерігається далі високий рівень міжнародних грантів, з піком у 2022 році (657 мільйонів доларів). Це було результатом посилення уваги до підтримки розвитку та модернізації України, а також важливих ініціатив, спрямованих на підтримку демократії, правової держави та соціально-економічного розвитку.

Після аналізу показників, був проведений розрахунок коефіцієнту кореляції для визначення того, які саме показники впливають на обсяг витрат країни на дослідження та інновації (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Розрахнок коефіцієнту кореляції

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Коефіцієнт кореляції
Обсяг витрат на дослідження %	0,72	0,73	0,65	0,61	0,48	0,45	0,47	0,43	0,4	0,29	-
Обсяг ПІІ (млрд дол.)	8,18	4,51	0,85	-0,2	4,13	3,68	4,97	5,8	0,3	7,95	-0,129
Обсяг ВВП (млрд дол.)	182,5	190,5	133,5	91,03	93,36	112,0	130,8	153,8	156,6	199,7	0,020
Обсяг імпорту (млрд дол.)	55,2	51,1	52,2	55,2	56,2	55,9	54	49,3	40,3	42	0,556
Обсяг експорту (млрд дол.)	47,4	42,9	48,6	52,6	49,3	48,1	45,2	41,2	38,8	40,7	0,486
Обсяг грантів (млн дол.)	198	177	309	265	348	366	370	397	347	381	-0,897

Розраховано на основі [51, 61-64, 68]

Тож, проаналізувавши коефіцієнт кореляції, можна зробити висновки, що ПІІ має слабку негативну кореляцію з обсягом витрат на дослідження. Це означає, що збільшення ПІІ слабо пов'язане зі зменшенням витрат на дослідження. Обсяг ВВП має дуже слабку позитивну кореляцію з обсягом витрат на дослідження. Ця кореляція майже відсутня. Обсяг імпорту має помірну позитивну кореляцію з обсягом витрат на дослідження. Це означає, що збільшення імпорту помірно пов'язане зі збільшенням витрат на дослідження. Обсяг експорту має помірну позитивну кореляцію з обсягом витрат на дослідження. Це також вказує на позитивний зв'язок між зростанням експорту та зростанням витрат на дослідження. Обсяг грантів має сильну негативну кореляцію з обсягом витрат на дослідження. Це означає, що збільшення обсягу грантів сильно пов'язане зі зменшенням витрат на дослідження. Отже, найбільший позитивний вплив на обсяг витрат на дослідження мають обсяги імпорту та експорту, тоді як обсяг грантів має найбільший негативний вплив. Обсяг ПІІ та ВВП мають слабкий або майже відсутній вплив на обсяг витрат на дослідження.

Отже, підсумовуючи проаналізовані дані, можна виділити переваги та недоліки інвестиційного клімату в Україні. До сильних сторін можна віднести такі фактори як великий внутрішній ринок, висококваліфікована робоча сила, багаті природні ресурси, зростаюча економіка та уряд, який підтримує інвестиції. Україна

має населення понад 40 мільйонів людей, що робить її одним з найбільших ринків у Східній Європі. Це робить її привабливою для інвесторів, які хочуть продавати свої продукти та послуги великій кількості людей. Однак, важливо зазначити, що купівельна спроможність населення в Україні все ще нижча, ніж у країнах Західної Європи. Україна має добре освічену та кваліфіковану робочу силу, яка є значно дешевшою, ніж у країнах Західної Європи. Це робить її привабливою для інвесторів, які шукають дешеву робочу силу для виробництва або надання послуг. Проте, слід врахувати, що війна призвела до масової міграції українців, що може призвести до дефіциту кваліфікованих кадрів у деяких галузях. Україна має багаті запаси природних ресурсів, включаючи корисні копалини, чорноземні ґрунти та ліси. Це робить її привабливою для інвесторів, які хочуть добувати корисні копалини, обробляти землю або вести лісове господарство. Економіка України зростала останніми роками, і очікується, що вона продовжуватиме зростати в найближчі роки, хоча війна може суттєво вплинути на темпи зростання. Це робить її привабливою для інвесторів, які хочуть вкласти кошти в зростаючий ринок. Уряд України вживає заходів для залучення іноземних інвестицій, наприклад, пропонуючи податкові пільги та створюючи спеціальні економічні зони. Це робить Україну привабливою для інвесторів, які шукають сприятливий інвестиційний клімат. Однак, бюрократичні бар'єри та складна система оподаткування все ще можуть ускладнювати ведення бізнесу в Україні.

Щодо слабких сторін, можна виділити політичну нестабільність, високий рівень корупції, слабе верховенство права. Війна є головним фактором, що негативно впливає на інвестиційний клімат України. Вона призвела до значних руйнувань інфраструктури, загибелі людей та масової міграції, що робить ведення бізнесу вкрай складним та ризикованим. Ситуація в країні спричинила значну невизначеність щодо політичного та економічного майбутнього України, що стримує інвесторів від вкладання коштів. Корупція є серйозною проблемою в Україні, що робить ведення бізнесу дорогим та непередбачуваним. Інвесторам доводиться платити хабарі, щоб отримати дозволи, виграти тендери та уникнути проблем з владою. Незважаючи на деякі зусилля, рівень корупції в Україні все ще

високий, а правоохоронні органи не завжди ефективно борються з корупційними схемами. Недосконала система правосуддя ускладнює захист прав інвесторів. Судові справи можуть розглядатися роками, а виконання судових рішень часто є проблематичним. Слабке законодавство та неефективна боротьба з порушеннями інтелектуальної власності шкодять інвесторам, які вкладають кошти в розробку нових продуктів та технологій. Велика частка економіки України перебуває в тіні, що негативно впливає на надходження до бюджету та конкурентне середовище. Також можна виділити бюрократичні бар'єри, несприятливий податковий клімат, недостатній розвиток інфраструктури та низький рівень інновацій.

2.3 Особливості міжнародної грантової підтримки інноваційного розвитку країн

Динаміка сучасного суспільного розвитку вимагає відповідних інноваційних підходів до його розуміння та розробки нових ефективних моделей вирішення проблем, які він ставить. Ці зміни визначатимуть деталі наукової політики. Кожна країна на етапі розвитку постіндустріального суспільства повинна займатися створенням матеріальних, інституційних, правових, кадрових, психологічних та інших умов, необхідних для нарощування інноваційного та технологічного потенціалу науки і максимального використання її «базису» на практиці. Саме тому проекти та програми в сучасній науці все частіше базуються не на теоретичних знаннях, а на аналітичній роботі, тобто на поєднанні прикладних досліджень з теорією. ЄС створює та впроваджує такі програми з 1984 року, і його досвід має бути максимально використаний в Україні, яка прагне вийти на рівень сучасної технологічної революції [69].

Важливість інноваційного розвитку вже давно є загальновідомим і незаперечним фактором економічного розвитку будь-якої країни. Елемент інновацій в міжнародних програмах та організаціях обумовлений глобалізацією світового ринку, необхідністю постійного підвищення конкурентоспроможності

промислової продукції та швидкого реагування на рушійні сили науково-технічної революції і мінливі ринкові тенденції.

Міжнародне співробітництво в окремих сферах виробництва, соціально-економічного життя та науково-технічного прогресу набуло значного поширення. Таке співробітництво здійснюється шляхом реалізації прийнятих країнами програм, таких як спільні проекти науково-технічного розвитку. Ефективному використанню складової розвитку науки і технологій часто перешкоджають міжнародні кордони. Цей ефект ілюструють західноєвропейські технологічні програми, такі як Ariane, Eureka, EuroRobot та EuroBio [70].

Наукова політика ЄС чітко підпорядкована необхідності реалізації загальної стратегії розвитку ЄС, сформульованої Лісабонською Європейською Радою. Ця стратегія передбачає, що ЄС досягне рекордного економічного зростання, а потім найкращим чином вирішуватиме соціальні проблеми за допомогою інноваційних технологій та розвитку «економіки знань» [70]. Для втілення цих планів у життя Комісія розробила проект створення Європейського дослідницького простору. Важливою особливістю цього документа є декларація про те, що ЄДП відкритий для всіх країн світу [70]. Більше того, це не декларація, а досить чітка і всебічно обґрунтована система механізмів міжнародного співробітництва у сфері науки і технологій, включаючи нормативні акти, закони, практику, обґрунтування організаційних принципів, визначення джерел фінансування та умов спільного використання досягнутих результатів [71; 72].

Важливою умовою інтеграції України в європейський економічний простір, динамічного зростання національної економіки та проведення ринкових реформ є всебічний розвиток партнерства з ЄС та використання його потенціалу для покращення економічного життя України.

Європейський Союз є світовим лідером у розробці та впровадженні багатьох нових технологій, високотехнологічних товарів та послуг і гідно відповідає на виклики глобалізації у цій сфері. У цьому секторі з кожним роком загострюється конкуренція на ринку інноваційних високотехнологічних товарів і послуг з боку

зростаючих економік Китаю, Індії, Південної Кореї та інших країн Південно-Східної Азії.

У цьому контексті поточна політика ЄС у сфері досліджень і технологічного розвитку передбачає подальше збільшення інвестицій у науково-дослідний сектор і включає широкий спектр інструментів для посилення міжнародного співробітництва. Беручи до уваги євроінтеграційні прагнення України, Європейська Комісія готова адаптувати національну нормативно-правову базу у цій сфері до європейських норм і стандартів, реформувати та посилити адміністративну систему у науковій сфері, співфінансувати спільні дослідницькі проекти, які відповідають потребам інноваційного та промислового розвитку обох сторін. ЄС готовий якісно розширити співробітництво у сфері досліджень і технологій з метою інтеграції країни до спільного дослідницького простору ЄС. Науково-дослідна співпраця є одним з основних напрямків співробітництва між Україною та ЄС в інформаційному суспільстві, поряд з розвитком нормативно-правової бази, модернізацією українських мереж відповідно до європейських норм та стандартів, а також обміном інформацією на міжнародних форумах [71].

Рамкова програма з досліджень та технологічного розвитку є важливим інструментом реалізації науково-технологічної політики ЄС. В рамках проекту «Європейський науковий простір» було створено 7-му Рамкову програму ЄС з досліджень і технологічного розвитку на період 2007-2013 рр., а в 2013 році розпочато 8-му Рамкову програму на період 2014-2020 рр [69]. Структура програми забезпечує сприятливі умови для міжнародного співробітництва, дозволяючи українським вченим та науково-дослідним установам брати участь у конкурсах програми та отримувати фінансування для спільних дослідницьких проектів за всіма тематичними розділами та напрямками. 6-та Рамкова програма ЄС з досліджень, яка завершилася у 2007 році. Згідно зі статистичними даними щодо участі українських науковців у РП6, "Україна увійшла до топ-10 країн за кількістю дослідницьких колективів, які брали участь у РП6 (93 дослідницькі колективи, близько 6 млн. євро фінансування з боку ЄС) [70].

Серед грантових програм можна також виділити «Горизонт Європа» 2021-2027. Загальний бюджет програми «Горизонт Європа» становить 95,5 млрд євро, це близько на 20% більше, ніж було виділено на попередню науково-дослідну програму «Горизонт 2020» [73]. Глобальні цілі програми:

- зміцнення європейської науково-технічної бази та європейського дослідницького простору;
- підвищення інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності Європи;
- реалізація пріоритетів суспільства, підтримка соціально-економічної моделі та цінностей Європи.

Мета програми: Вирішення глобальних проблем і сприяння промисловій модернізації шляхом узгоджених дослідницьких та інноваційних зусиль.

Структура програми охоплює три взаємопов'язані блоки:

- передова наука (Excellent Science);
- глобальні виклики та європейська індустріальна конкурентоспроможність (Global Challenges and European Industrial Competitiveness);
- інноваційна Європа (Innovative Europe). Виокремлено категорію «Розширення участі та зміцнення Європейського дослідницького простору» (Widening Participation and Strengthening the European Research Area).

Також можна виділити USAID з підтримки економічного зростання України [74]. Через Ініціативу стійкості сільського господарства (AGRI) – Україна USAID допомагає українським фермерам вирощувати та експортувати зернові культури, які мають важливе значення для продовольчої безпеки України та світу, надаючи насіння та добрива, покращуючи переробку та модернізуючи експортну інфраструктуру. USAID залучає спільне інвестування українських мікро-, малих і середніх підприємств, щоб збільшити їх охоплення та сталість, щоб зробити позитивний внесок у економіку в цілому. USAID також підтримує Уряд України у більш ефективному та прозорому управлінні державними активами з метою максимальної користі для українського народу.

За підтримки USAID українці будують сильний фінансовий сектор в Україні, який регулюється політично та фінансово незалежними організаціями, підтримується найкращими галузевими практиками, інтегрується з міжнародними стандартами та користується довірою громадян України та спільноти інвесторів.

Наступною є програма ПРООН «Інновації для кращого майбутнього» [75]. Ця програма підтримує інноваційні проекти, спрямовані на розв'язання соціальних та екологічних проблем в Україні. Програма надає гранти на розробку та впровадження нових технологій, підтримку соціальних підприємств та розвиток зелених інновацій.

Також гарним прикладом є Програма SEED: Фонд підтримки соціального підприємництва [76]. Бачення програми є еко-інклюзивним. Програми соціально інклюзивні, екологічно стійкі та економічно вигідні. Програма підтримує підприємства в різних секторах, які мають позитивний екологічний, соціальний та економічний вплив. Ці екоінклюзивні підприємства стимулюють сталий розвиток для зменшення бідності та боротьби з деградацією навколишнього середовища. Малі та зростаючі підприємства, з якими ми працюємо в SEED, ведуть наш глобальний перехід до соціально інклюзивної та екологічно стійкої зеленої економіки.

Основні реалізовані міжнародні проекти наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Реалізовані міжнародні проекти з інноваційного розвитку в Україні

Назва	Опис
Проект «Сонячне місто»	Цей проект був реалізований за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку. Проект передбачав встановлення сонячних панелей на дахах житлових будинків у місті Славути Хмельницької області. Це допомогло зменшити залежність міста від викопного палива та заощадити кошти на енергоносіях [77].
Проект «Інноваційний хаб для аграріїв»	Цей проект був реалізований за підтримки Програми розвитку ООН. Проект створив хаб, який надає аграріям доступ до нових технологій, консультацій та інших ресурсів. Це допомогло українським фермерам збільшити свою продуктивність та конкурентоспроможність [78].
Проект «Електромобіль для українських міст»	Цей проект був реалізований за підтримки Європейського інвестиційного банку. Проект передбачав закупівлю та впровадження електромобілів для громадського транспорту в українських містах. Це допомогло зменшити забруднення повітря та викиди парникових газів [79].

Також НАТО має кілька грантових програм, спрямованих на підтримку інновацій та досліджень у різних сферах. Ось деякі з них [80]:

- наукова програма НАТО (NATO Science Programme) Ця програма фінансує наукові проекти, спрямовані на вирішення проблем безпеки. Вона охоплює широке коло тем, включаючи оборону, кібербезпеку, боротьбу з тероризмом, енергетичну безпеку та захист довкілля;
- програма НАТО з науки заради миру та безпеки (NATO Science for Peace and Security Programme) Ця програма фінансує міждисциплінарні проекти, що об'єднують учених та експертів з країн НАТО та партнерських країн. Вона зосереджена на викликах у сфері безпеки, таких як боротьба з тероризмом, кібербезпека, захист навколишнього середовища та управління ризиками;

- стипендії та гранти для молодих учених НАТО пропонує гранти та стипендії для молодих учених, аспірантів та постдокторантів, які працюють над проектами, пов'язаними з безпекою. Ці гранти дозволяють їм проводити дослідження в установах країн НАТО або партнерських країн;
- гранти на проведення конференцій та семінарів НАТО фінансує організацію конференцій, семінарів та навчальних курсів на теми, пов'язані з безпекою та інноваціями. Ці заходи сприяють обміну знаннями та ідеями між ученими, експертами та політиками.

Загалом, грантові програми НАТО спрямовані на підтримку інновацій у сфері безпеки, заохочення співпраці між країнами-членами та партнерами, а також сприяння розвитку молодих талантів у цій галузі.

Також значне місце займає платформа granty.org.ua [81]. Це міжнародна платформа, яка складається з польських та українських експертів, кожен здобув грантових коштів понад 1 млн. євро. Вже 20 років сприяють впровадженню України в сфері бізнесу, громадського сектору та місцевого самоврядування. Платформа granty.org.ua підтримує та консультує в сферах стратегічного розвитку, залучення грантів та ефективного управління проектами. Забезпечує організацію проектних офісів, творення партнерств та вихід на нові ринки.

Велика кількість грантів представлена на сайті міжрегіональної мережі трансферу технологій [82]. На цій платформі можна отримати гранти на різні стипендії, допомоги та гранти на створення бізнесу у сфері інновацій.

Інноваційний розвиток є ключовою рушійною силою економічного зростання України. На жаль, наразі він відбувається недостатніми темпами. Державна політика має бути спрямована на створення сприятливого інвестиційного клімату, який буде стимулювати інновації.

Висновки до розділу 2

Отже, проаналізувавши економічні показники країн, виявлено, що залучення міжнародних інвестицій відіграє ключову роль в інноваційному розвитку країни. Іноземні інвестиції не лише забезпечують додаткове фінансування, але й сприяють трансферу технологій, ноу-хау та управлінського досвіду. Це, в свою чергу, стимулює розвиток науково-дослідницької діяльності, створення нових продуктів та послуг, а також підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Серед факторів, які роблять країною привабливою для іноземних інвесторів, можна виділити: сприятливий інвестиційний клімат, розвинена інноваційна інфраструктура, висококваліфіковані кадри та сприятливе середовище для ведення бізнесу.

Також, після аналізу показників України, можна зробити висновок що інноваційний розвиток України знаходиться на стадії становлення. Незважаючи на наявність значного науково-технічного потенціалу, країна все ще відстає від розвинених країн за рівнем інноваційної активності. Серед факторів, які стримують інноваційний розвиток України, можна виділити: недостатнє фінансування, слабкий інвестиційний клімат, нерозвинена інноваційна інфраструктура, низький рівень комерціалізації наукових розробок та відтік кадрів.

Міжнародна грантова підтримка відіграє важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку країн. Гранти надають можливість дослідникам, підприємцям та іншим інноваційним структурам отримувати фінансування для реалізації своїх проектів. Міжнародна грантова підтримка може бути дуже корисною для інноваційного розвитку країни. Гранти дозволяють фінансувати інноваційні проекти, підвищити рівень кваліфікації кадрів, сприяти співпраці між наукою та бізнесом та підвищити конкурентоспроможність країни.

3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН

3.1 Удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн

Створення моделі оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн - це важливе завдання, яке можна вирішити через системний підхід і використання комплексу показників. На основі проведеного аналізу, модель оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн повинна включати в себе економічні, інноваційні, соціальні показники, показники сталого розвитку, ризики та відшкодування, моніторинг та оцінку.

Щодо економічних показників, вони включають в себе ВВП на душу населення, рівень безробіття, індекси конкурентоспроможності країни, які допоможуть визначити загальний економічний потенціал. До інноваційних показників відносяться витрати на дослідження та розвиток, кількість патентів, індекси інноваційності та технологічний розвиток. Також обов'язково потрібно врахувати рівень освіти, доступ до здоров'я, якість життя населення, ступінь розвитку людського капіталу. Щодо показників сталого розвитку, вони повинні в себе включати оцінку впливу інвестицій на навколишнє середовище, соціальну справедливість та економічну стійкість. Також аналіз можливих ризиків, таких як політичні, економічні або технологічні, і методи їх зменшення або відшкодування. Для будь-якого методу оцінки обов'язковим є постійне оновлення моделі на основі нових даних та оцінка її ефективності у відповідності до реальних результатів інвестицій.

Ця модель може бути корисною як для інвесторів, так і для країн, що приймають інвестиції, оскільки вона дозволяє відстежувати та оцінювати вплив інвестицій на розвиток країн та забезпечує більш об'єктивну базу для прийняття рішень.

Отже, для подальшого удосконалення моделі оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн необхідно врахувати наступні аспекти:

– Врахування соціальної відповідальності корпорацій (додатковий показник, що відображає ступінь соціальної відповідальності та сталого розвитку, може бути корисним для оцінки не лише економічного, а й соціального впливу інвестицій);

– Оцінка імпаку інвестицій на інноваційний екосистеми (аналіз взаємодії між різними гравцями інноваційного середовища, такими як університети, дослідницькі центри, стартапи та великі компанії, може допомогти відобразити рівень синергії та можливостей для співпраці);

– Врахування регіональних особливостей (різні регіони мають свої унікальні характеристики та можливості для інноваційного розвитку. Удосконалення моделі може включати аналіз регіональних особливостей та контекстуальне оцінювання впливу інвестицій);

– Посилення механізмів взаємодії з місцевими стейкхолдерами (залучення місцевих урядів, громадських організацій та інших зацікавлених сторін у процес оцінювання може забезпечити більш об'єктивне та повне уявлення про реальний вплив інвестицій);

– Удосконалення методів прогнозування (використання передових методів аналізу даних, штучного інтелекту та машинного навчання може покращити точність та об'єктивність прогнозів ефективності інвестицій);

– Впровадження моніторингу за допомогою технологій блокчейн (використання технології блокчейн може забезпечити прозорість та недоторканність даних про інвестиції, що сприятиме більш об'єктивному процесу моніторингу та оцінювання їх ефективності).

Ці удосконалення допоможуть покращити об'єктивність, комплексність та релевантність моделі оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн, що, у свою чергу, сприятиме прийняттю більш обґрунтованих рішень та підвищенню впливу інвестицій на розвиток країн.

Оцінювання інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інноваційного інвестування можна здійснити за допомогою наступного алгоритму:

1. Визначення ключових складових інвестиційної привабливості:
  - Перспективи зростання ринку (попит, ємність ринку, темпи зростання)
  - Інноваційний потенціал проекту (новизна, унікальність, патентний захист)
  - Комерційний потенціал інновації (можливість комерціалізації, очікувана норма прибутку)
  - Ризики проекту (технологічні, ринкові, юридичні, операційні)
  - Кваліфікація команди та досвід розробників
2. Присвоєння вагових коефіцієнтів (значущості) кожному елементу ($\sum w_i = 1$).
3. Оцінка кожної складової за шкалою від 1 до 10 (або іншою зручною шкалою).
4. Розрахунок зваженої суми оцінок за складовими інвестиційної привабливості за допомогою формули 3.1:

$$ЗС = w_1 O_1 + w_2 O_2 + \dots + w_n * O_n \quad (3.1)$$

де $ЗС$ – зважена сума оцінок;

w_i – ваговий коефіцієнт i -ої складової;

O_i – оцінка i -ої складової.

5. Нормалізація зваженої суми до діапазону $[0;1]$ (формула 3.2):

$$НЗС = ЗС / (\sum w_i * 10) \quad (3.2)$$

де $НЗС$ – нормалізована зважена сума.

6. Інтерпретація нормалізованої зваженої суми ($НЗС$):

$0,8 \leq НЗС \leq 1$ – високий рівень інвестиційної привабливості;

$0,6 \leq НЗС < 0,8$ – достатній рівень інвестиційної привабливості;

$0,4 \leq H3C < 0,6$ – середній рівень інвестиційної привабливості;

$0,2 \leq H3C < 0,4$ – низький рівень інвестиційної привабливості;

$0 \leq H3C < 0,2$ - дуже низький рівень інвестиційної привабливості.

Цей алгоритм дозволяє врахувати різні фактори, що впливають на інвестиційну привабливість, присвоїти їм відповідну вагу та отримати комплексну оцінку на основі розрахунків. На рисунку 2.16 наведено алгоритм оцінювання ефективності інноваційного проекту.

Рисунок 2.16 - Алгоритм оцінювання ефективності інноваційного проекту

Цей підхід дозволяє комплексно оцінити ефективність інноваційного проекту, враховуючи як його економічні, так і нефінансові результати. Використання експертного методу дає змогу врахувати думку фахівців та суб'єктивні фактори. Цей алгоритм може бути адаптований до різних типів інноваційних проектів та цілей їх реалізації.

3.2 Визначення пріоритетних напрямів залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори економіки

Для забезпечення інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності країни, незалежно від її місця у світі, існують кілька перспективних напрямків інвестування. На основі проведеного аналізу інвестування у різні галузі серед країн-лідерів у інноваційному розвитку, можна виділити конкретні прогресивні галузі. Для Швейцарії та Швеції є пріоритетним Інвестування в високотехнологічні галузі, такі як фармацевтика, біотехнології та фінтех, зокрема через підтримку стартапів та дослідницьких центрів. Щодо США, це продовження інвестицій у сектори інформаційних технологій, штучного інтелекту, біотехнологій та аерокосмічної промисловості. Для Великої Британії є пріоритетним розвиток інноваційного екосистеми через сприяння інкубаторам, технопаркам та науково-дослідним центрам. Сінгапур є найменшою за площею країною серед аналізованих, але не менш розвиненою. Для цієї країни можна запропонувати Інвестування в смарт-міста та цифрові технології для підвищення ефективності управління містом та підтримки інноваційних стартапів. Фінляндія та Нідерланди є одними з найбільш екологічних країн Європи та для них можна виділити напрямок розвиток сектору відновлюваної енергетики та енергоефективних технологій. Для розвитку інноваційної економіки та підвищення конкурентоспроможності, для Німеччини і Данії найбільш прогресивним будуть Інвестиції в промислову автоматизацію, технології «індустрії 4.0» та електромобільність для збільшення продуктивності та зменшення викидів.

Для України існують кілька перспективних напрямів інвестування, які можуть сприяти інноваційному розвитку країни та підвищенню її конкурентоспроможності:

1. Інформаційні технології (ІТ) та програмне забезпечення. Інвестування в розвиток ІТ-інфраструктури, програмного забезпечення та створення інноваційних технологічних продуктів. Це включає розробку програмного забезпечення для різних сфер, таких як фінанси, медицина, освіта тощо. Україна має кваліфікованих

фахівців з ІТ, низькі податки та сприятливий регуляторний клімат для ІТ-компаній. Це робить країну привабливою для інвестування в розробку програмного забезпечення та інших ІТ-рішень. Світовий ринок ІТ постійно зростає, і Україна має можливість стати одним із ключових гравців на цьому ринку. В Україні є багато талановитих ІТ-фахівців, які розробляють інноваційні продукти та послуги. Це робить країну перспективною для інвестування в нові ІТ-технології.

2. Агротехнології та сільське господарство. Інвестування в сучасні агротехнології, вирощування органічної продукції, впровадження сучасних методів обробки землі та вирощування, а також розвиток сільськогосподарських стартапів. Україна має родючі ґрунти та сприятливий клімат для вирощування різних сільськогосподарських культур. Це робить країну перспективною для інвестування в агротехнології та сільське господарство. Світовий попит на продовольство зростає, і Україна має можливість стати одним із ключових постачальників продовольства на світовий ринок. Сільське господарство України потребує модернізації, і інвестиції в агротехнології можуть допомогти підвищити продуктивність та ефективність.

3. Енергоефективність та відновлювана енергетика. Інвестування в енергоефективність та відновлювану енергетику може допомогти зменшити залежність від імпортованих джерел енергії та зменшити викиди CO₂. Україна залежить від імпорту енергоносіїв, що робить її економіку вразливою до коливань цін на світовому ринку. Інвестиції в енергоефективність та відновлювану енергетику можуть допомогти зменшити цю залежність. Ринок енергоефективності та відновлюваної енергетики в Україні швидко зростає, і це робить його перспективним для інвестування.

4. Біотехнології та медицина. Розвиток біотехнологічних компаній, дослідницьких центрів та медичних стартапів для створення інноваційних методів лікування, діагностики та профілактики хвороб. В Україні є багато науково-дослідних центрів та університетів, які проводять дослідження в галузі біотехнологій та медицини. Це робить країну перспективною для інвестування в розробку нових методів лікування, діагностики та профілактики хвороб. Світовий

ринок біотехнологій та медицини постійно зростає, і Україна має можливість стати одним із ключових гравців на цьому ринку. Інвестиції в біотехнології та медицину можуть допомогти покращити охорону здоров'я в Україні та зробити її доступною для більшої кількості людей.

5. Інфраструктурні проекти. Інвестиції в будівництво та модернізацію транспортної, комунікаційної та енергетичної інфраструктури для підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки. Інфраструктура України потребує покращення, і інвестиції в інфраструктурні проекти можуть допомогти підвищити ефективність та конкурентоспроможність економіки. Інвестиції в інфраструктурні проекти можуть допомогти створити нові робочі місця та стимулювати економічне зростання. Покращення інфраструктури може допомогти підвищити якість життя людей в Україні.

6. Розвиток людського капіталу. Інвестування в освіту та навчання, створення програм підвищення кваліфікації, розвиток наукових і дослідницьких центрів. Україна має кваліфіковану робочу силу, яка може бути attraktivna для іноземних інвесторів. Інвестиції в освіту та навчання можуть допомогти підвищити кваліфікацію робочої сили та зробити її більш конкурентоспроможною на світовому ринку. В Україні є багато науково-дослідницьких центрів та університетів, які можуть допомогти розробити нові технології та продукти.

Ці напрями інвестування можуть сприяти інноваційному розвитку України, підвищенню її конкурентоспроможності та створенню сприятливих умов для сталого економічного зростання. Ключовим фактором успіху є підтримка державних та приватних ініціатив, сприяння підприємництву та інноваціям, а також створення сприятливого інвестиційного клімату.

Також, на основі аналізу зарубіжних оглядів таких як «Ukraine Economic Monitor, October 2023» Світового Банку [83] та «IMF Country Report: Ukraine, September 2023» [84], були виділені галузі, які на їх думку є перспективними у відбудові України.

Щодо «Ukraine Economic Monitor, October 2023», це цифрова трансформація та «зелена» економіка. Світовий банк наголошує на необхідності подальшого розвитку цифрової інфраструктури, зокрема високошвидкісного інтернету, хмарних обчислень та кібербезпеки. Це дозволить прискорити цифровізацію державного управління, бізнесу та соціальної сфери. Впровадження «розумних» міських рішень, таких як інтелектуальні системи управління трафіком, енергомережами та комунальними послугами, визначається як ключовий пріоритет. Розвиток ІТ-сектору як експортно-орієнтованої галузі з високою доданою вартістю. Світовий банк наголошує на необхідності прискорення переходу до «зеленої» економіки в Україні, що сприятиме енергетичній незалежності та дотриманню кліматичних зобов'язань. Пріоритетними напрямками є відновлювана енергетика (сонячна, вітрова, гідроенергетика), підвищення енергоефективності будівель та промисловості, розвиток сталої мобільності. Впровадження циркулярної економіки та ефективного управління природними ресурсами також розглядаються як важливі складові «зеленого» порядку денного. Також Світовий банк наголошує на необхідності інвестицій у систему освіти та професійної підготовки для забезпечення кваліфікованими кадрами інноваційні сектори економіки. Акцентується увага на розвитку STEM-освіти (наука, технології, інженерія, математика), а також на підвищенні цифрової грамотності населення. Підкреслюється важливість зміцнення зв'язків між наукою, освітою та бізнесом для комерціалізації нових технологій. Світовий банк наголошує на необхідності подальших інституційних реформ в Україні для створення сприятливого середовища для інновацій та інвестицій. Ключовими напрямками є посилення верховенства права, боротьба з корупцією, вдосконалення регуляторної політики та захисту прав інтелектуальної власності. Реформування системи державного управління, в тому числі через цифровізацію, визначається як важлива умова для успішної реалізації реформ.

На основі пропозицій МВФ, наголошується на важливості розвитку ІТ-індустрії, електронного урядування та "розумних" міст як ключових напрямів цифрової трансформації. сфері "зеленої" економіки пріоритетами визначено

відновлювану енергетику, підвищення енергоефективності та раціональне природокористування. МВФ також відзначає значний потенціал біотехнологій, фармацевтики та аерокосмічної галузі для інноваційного розвитку України.

Таким чином, комплексний підхід, який поєднує інвестиції в людський капітал, інституційні реформи, макроекономічну стабілізацію та міжнародну співпрацю, є необхідним для забезпечення ефективного інноваційного розвитку України.

3.3 Заходи підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни

Залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни є ключовим фактором економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та покращення добробуту населення. Для того, щоб зробити країну більш привабливою для іноземних інвесторів, необхідно вжити низку заходів на міжнародному, національному та рівні підприємства. Для міжнародного рівня можна виділити наступні заходи:

Активна участь у міжнародних організаціях та форумах, присвячених інноваціям. Це дозволить країні продемонструвати свою прихильність інноваційному розвитку, налагодити зв'язки з потенційними інвесторами та отримати доступ до передового досвіду інших країн. Важливо брати участь в таких заходах, як світовий економічний форум, організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейський Союз з інновацій, глобальний інноваційний індекс.

Створення сприятливого інвестиційного клімату. Це включає в себе зниження бюрократичних бар'єрів та спрощення процедур інвестування, забезпечення захисту інтелектуальної власності, гарантування верховенства права та справедливого ставлення до інвесторів, запровадження прозорих та передбачуваних правил регулювання, усунення корупції та тіньової економіки.

Підтримка українських компаній на міжнародному ринку. Це може бути зроблено шляхом надання фінансової та інформаційної підтримки для участі в міжнародних виставках та ярмарках, сприяння виходу українських компаній на нові ринки, підтримка українських експортерів.

Проведення ефективної маркетингової кампанії. Ця кампанія повинна позиціонувати країну як привабливе місце для інвестицій в інновації. Важливо розробити чітке та лаконічне інвестиційне пропозицію, використовувати різні канали комунікації для досягнення цільової аудиторії, наголошувати на конкурентних перевагах країни, таких як кваліфікована робоча сила, розвинена наукова база та сприятливий інвестиційний клімат, співпрацювати з закордонними ЗМІ та інвестиційними агенціями.

Щодо національного рівня, можна запропонувати наступні заходи:

Розробка та реалізація національної стратегії інноваційного розвитку. Ця стратегія повинна чітко визначити цілі та пріоритети інноваційного розвитку країни, а також механізми їх досягнення. Важливо залучити до розробки стратегії всіх зацікавлених сторін, включаючи уряд, бізнес, наукове співтовариство та громадянське суспільство, визначити ключові галузі для інноваційного розвитку, розробити чіткі показники та індикатори для вимірювання прогресу, забезпечити регулярний моніторинг та оцінку реалізації стратегії.

Створення сприятливого законодавчого середовища. Це включає в себе прийняття законів, які стимулюють інвестиції в інновації, таких як податкові пільги для інвесторів в інноваційні проекти, гранти та субсидії для підтримки інноваційних компаній, спеціальні економічні зони з пільговим режимом оподаткування та регулювання, захист інтелектуальної власності.

Розвиток інфраструктури для підтримки інновацій, це може бути зроблено шляхом створення наукових парків та інкубаторів для підтримки малих та середніх інноваційних компаній, центрів трансферу технологій для сприяння комерціалізації наукових розробок, центрів тестування та сертифікації продукції, швидкісного Інтернету та інших телекомунікаційних послуг.

Також важливим є стимулювання інноваційної діяльності. Здійснення державних замовлень на інноваційні продукти та послуги, збільшення інвестицій у дослідження та розвиток в пріоритетних галузях, проведення конкурсів та грантових програм для підтримки інноваційних ідей та проєктів.

Вжиття заходів, спрямованих на підвищення ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни, може призвести до збільшення обсягу інвестицій в інновації, зростання кількості інноваційних компаній, розробка та впровадження нових продуктів та послуг, підвищення конкурентоспроможності економіки, створення нових робочих місць, покращення якості життя населення.

Також для ефективного залучення на основі оглядів «Ukraine Economic Monitor, October 2023» Світового Банку [83] та «IMF Country Report: Ukraine, September 2023» [84] можна виділити додаткові шляхи. МВФ підкреслює важливість забезпечення макроекономічної стабільності в Україні як передумови для сталого інноваційного розвитку. Ключовими завданнями є стримування інфляції, забезпечення фіскальної дисципліни, зміцнення фінансового сектору та валютної стабільності. Структурні реформи, спрямовані на підвищення продуктивності та конкурентоспроможності економіки, розглядаються як важливий компонент макроекономічної стратегії. МВФ наголошує на необхідності активізації співпраці з ЄС, США та іншими провідними економіками для залучення інвестицій, технологій та ноу-хау. Світовий банк та МВФ наголошують на необхідності масштабних державних інвестиційних програм для відновлення зруйнованої інфраструктури та виробничих потужностей. Ці програми мають отримувати фінансову підтримку від міжнародних донорів, фінансових організацій (Світовий банк, МВФ, ЄІБ тощо) та стратегічних інвесторів. Ключовими пріоритетами мають бути «зелена» енергетика, цифрова інфраструктура, транспортна мережа, соціальна сфера.

Світовий банк та МВФ підкреслюють важливість покращення інвестиційного клімату в Україні для залучення ПІІ у пріоритетні інноваційні сектори. Рекомендовані заходи включають удосконалення законодавства, посилення

захисту прав інвесторів, боротьбу з корупцією, спрощення дозвільних процедур. Створення спеціальних економічних зон, технологічних та інноваційних хабів може стати ефективним інструментом для залучення ПІІ.

Світовий банк та МВФ наголошують на важливості розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) для реалізації інфраструктурних та інноваційних проектів. ДПП дозволяє залучати приватні інвестиції, технології та управлінський досвід до вирішення суспільно важливих завдань. Ключовими напрямками для ДПП можуть бути цифрова інфраструктура, "зелена" енергетика, інноваційні науково-дослідні центри тощо.

Аналітики Світового банку та МВФ підкреслюють необхідність активізації внутрішніх інвестицій в Україні, зокрема через відновлення банківського кредитування та розвиток фондового ринку. Важливою є підтримка малого та середнього інноваційного бізнесу, стартапів, венчурних фондів. Податкові стимули, спеціальні програми фінансування НДДКР та трансферу технологій можуть сприяти збільшенню внутрішніх інвестицій.

Огляди визнають важливість міжнародної грантової підтримки для фінансування інноваційних розробок, наукових досліджень та інфраструктурних проектів в Україні. Ключовими донорами можуть бути ЄС, США, Канада, Японія, а також спеціалізовані фонди та програми (Горизонт Європа, ЄБРР, ЄІБ тощо). Для ефективного використання грантових коштів необхідно вдосконалювати систему управління проектами та підвищувати інституційну спроможність. Комплексне застосування цих підходів дозволить Україні залучити необхідні інвестиції для інноваційної модернізації економіки та забезпечити сталий розвиток.

Залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни є важливим фактором, який може сприяти економічному зростанню, підвищенню конкурентоспроможності та покращенню добробуту населення. Для того, щоб зробити країну більш привабливою для іноземних інвесторів, необхідно вжити низку заходів на міжнародному та національному рівнях.

Висновки до розділу 3

Таким чином, на основі вищевикладеного, можна зробити висновок, що удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн є надзвичайно важливим завданням. Для створення комплексної та об'єктивної моделі оцінки необхідно врахувати широкий спектр показників, що охоплюють економічні, інноваційні, соціальні аспекти, критерії сталого розвитку, аналіз ризиків та методи їх відшкодування, а також постійний моніторинг та оновлення моделі. Така модель буде корисною як для інвесторів, так і для країн-реципієнтів інвестицій, оскільки дозволить відстежувати та оцінювати вплив інвестицій на розвиток країн, забезпечуючи більш об'єктивну основу для прийняття рішень. Для подальшого вдосконалення моделі слід врахувати такі аспекти, як соціальна відповідальність корпорацій, оцінка впливу на інноваційні екосистеми, регіональні особливості, залучення місцевих стейкхолдерів, впровадження передових методів прогнозування та використання технологій блокчейн для забезпечення прозорості та недоторканності даних. Комплексний та збалансований підхід до оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн сприятиме прийняттю більш обґрунтованих рішень та підвищенню позитивного впливу інвестицій на економічний, інноваційний та соціальний розвиток країн.

Підсумовуючи, визначення пріоритетних напрямів залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори економіки є надзвичайно важливим для забезпечення інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності країни на глобальному ринку. Аналіз інвестиційної діяльності країн-лідерів у сфері інновацій дозволяє виділити перспективні галузі, такі як високотехнологічні виробництва, інформаційні технології, біотехнології, відновлювана енергетика, промислова автоматизація та розвиток інноваційної інфраструктури. Для України можна визначити кілька пріоритетних напрямів залучення міжнародних інвестицій, які сприятимуть інноваційному розвитку країни та посиленню її

конкурентних позицій. Серед них: інформаційні технології та програмне забезпечення, агротехнології та сільське господарство, енергоефективність та відновлювана енергетика, біотехнології та медицина, туризм і культурна спадщина, інфраструктурні проекти, а також розвиток людського капіталу через інвестиції в освіту, навчання та наукові дослідження. Ефективне залучення міжнародних інвестицій у ці перспективні сектори економіки вимагає створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримки державних та приватних ініціатив, сприяння підприємництву та інноваціям. Лише комплексний підхід, що поєднує цілеспрямовану інвестиційну політику, розвиток людського потенціалу та створення інноваційної інфраструктури, може забезпечити сталий інноваційний розвиток України та посилити її конкурентоспроможність на світовій арені.

Аналіз кращих практик міжнародної діяльності довели необхідність підвищення рівня ефективності залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни вимагає комплексного підходу та вжиття заходів на різних рівнях. На міжнародному рівні необхідно активно брати участь у відповідних організаціях та форумах, створювати сприятливий інвестиційний клімат, підтримувати національні компанії на міжнародних ринках та проводити ефективні маркетингові кампанії. На національному рівні ключовими заходами є розробка та реалізація стратегії інноваційного розвитку, створення сприятливого законодавчого середовища, розбудова інфраструктури для підтримки інновацій, інвестування в освіту та науку, підвищення обізнаності про інновації та формування культури інновацій.

Лише комплексна реалізація цих заходів на різних рівнях може забезпечити ефективне залучення міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країни, збільшити обсяги інвестицій в інновації, сприяти зростанню кількості інноваційних компаній, розробці та впровадженню нових продуктів і послуг, підвищенню конкурентоспроможності економіки, створенню нових робочих місць та покращенню якості життя населення.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволили отримати наступні висновки. Міжнародні інвестиції відіграють ключову роль у глобальній економіці, забезпечуючи переміщення капіталу між країнами та сприяючи економічному зростанню. Їх сутність полягає у вкладенні коштів в активи однієї країни резидентами іншої з метою отримання прибутку чи встановлення впливу на об'єкт інвестування.

Аналіз наукових джерел свідчить про відсутність єдиного підходу до трактування сутності поняття інвестицій. Зокрема, існують різні погляди на види економічних ресурсів, які можна вважати інвестиціями, та критерії їх розрізнення. Вважаємо обгрунтованим підхід, що визначає інвестиції як вкладення капіталу з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Особливістю міжнародних інвестицій є їх транскордонний характер та додаткові ризики, пов'язані з відмінностями в економічних, політичних та правових системах різних країн.

Щодо ролі міжнародних інвестицій, можна зробити висновок що міжнародні інвестиції є вагомим чинником інноваційного розвитку країн, оскільки сприяють трансферу передових технологій, ноу-хау та залученню додаткового капіталу для реалізації проєктів. Вони стимулюють економічне зростання за рахунок фінансування нових проєктів, розширення існуючих підприємств, розбудови інфраструктури та розвитку торговельних зв'язків. Міжнародні інвестиції допомагають підвищити технологічний рівень виробництва, якість продукції та конкурентоспроможність на світових ринках завдяки впровадженню інновацій. Вони сприяють розвитку людського капіталу шляхом навчання персоналу новим навичкам, розумінню ринкових механізмів та ефективній взаємодії з міжнародними партнерами. Міжнародні інвестиції ведуть до глобалізації бізнесу, створюючи глобальні мережі компаній та інтегруючи світові ринки. Диверсифікація інвестиційних портфелів між країнами та класами активів сприяє стабілізації фінансових ринків та зниженню ризиків.

На підставі вищевикладеного, можна зробити висновок, що існує ряд методів оцінки ефективності інвестиційних проектів, які поділяються на методи в умовах визначеності (NPV, IRR, PI, PP тощо) та методи в умовах невизначеності. Вибір методу залежить від цілей інвестора, рівня ризику та наявної інформації. Для комплексної оцінки варто застосовувати кілька методів одночасно, оскільки кожен з них розкриває певний аспект ефективності проекту. При оцінці ефективності міжнародних інвестиційних проектів необхідно враховувати їх особливості, такі як високий рівень ризику, складність управління, культурні відмінності. Методологія ЮНІДО є загально визнаною для розробки бізнес-планів інвестиційних проектів, особливо для країн, що розвиваються. Вона передбачає комплексний аналіз ринку, техніко-економічне обґрунтування, фінансове моделювання. Оцінка ефективності інвестицій може здійснюватися з різних позицій: економічної, фінансової, соціальної, екологічної. Відповідно використовуються різні показники. Залучення міжнародних інвестицій в інноваційну діяльність має низку переваг, зокрема доступ до передових технологій, фінансових ресурсів, знань, інтеграцію у глобальні мережі. Успішне залучення міжнародних інвестицій в інновації залежить від інвестиційного клімату, розвиненої інфраструктури, кваліфікованої робочої сили, пріоритезації секторів та активного маркетингу країни.

Дослідження показало, що лідерами у сфері інноваційного розвитку за даними Global Innovation Index за 2021-2023 роки є Швейцарія, Швеція, США, Велика Британія та Сінгапур. Ці країни мають стабільні тенденції у зростанні показників та відображають високий рівень інноваційності та конкурентоспроможності. Аналіз динаміки обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в країнах-лідерах свідчить про різноманітні фактори, що впливають на ці показники. Наприклад, Швейцарія та Швеція мають стабільні тенденції у зростанні ПІІ, що може бути пов'язано з їхньою стабільною економічною ситуацією та привабливим інвестиційним кліматом. США також показують позитивну тенденцію, що може бути відображенням сильної американської економіки. Велика Британія та Сінгапур також відзначаються значним зростанням ПІІ. Аналіз обсягу ВВП цих країн показує, що вони в основному демонструють стабільний ріст, хоча

можуть відбуватись деякі коливання через економічні чи політичні фактори. Наприклад, Велика Британія мала деяке зниження ВВП у 2013 і 2014 роках, що може бути пов'язано з економічною нестабільністю.

Підсумовуючи отримані результати, інноваційний потенціал України є значним у кількох ключових секторах, таких як ІТ, сільське господарство, відновлювана енергетика, авіація та космічна галузі, біотехнології, нанотехнології, транспорт і медицина. Проте існують проблеми, пов'язані з недостатнім використанням цього потенціалу, зокрема, низькими витратами на інновації в порівнянні з ВВП. Структура прямих іноземних інвестицій (ПІІ) не допомагає Україні повністю інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості та зміцнити свої позиції на світових ринках через домінування інвестицій у фінансовому секторі та недостатнє фінансування високотехнологічних галузей. Основними країнами-інвесторами в Україну є Кіпр та Нідерланди, що пояснюється офшорними схемами та значними інвестиціями в різні галузі економіки. Європейські країни, такі як Німеччина, Велика Британія, Швейцарія та Австрія, також мають вагомий вплив на інвестиційний клімат України, концентруючи свої інвестиції у виробництві, фінансовому секторі та енергетиці. Галузі, які приваблюють найбільше іноземних інвестицій, включають промисловий сектор, торгівлю, нерухомість, фінансовий сектор, ІТ-послуги, бізнес-послуги, транспорт та логістику. Однак низькі витрати на інновації та обмежене фінансування наукових досліджень та розробок обмежують розвиток високотехнологічних галузей та зміцнення конкурентоспроможності України на світовому ринку.

На підставі аналізу важливості грантових програм, міжнародні гранти відіграють важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку країн, забезпечуючи фінансові ресурси, трансфер знань та розвиток наукового співробітництва. Європейський Союз є одним з лідерів у наданні грантової підтримки інноваціям через свої рамкові програми, такі як "Горизонт Європа". Ці програми дозволяють країнам, зокрема Україні, долучатися до передових досліджень та розробок. Крім ЄС, гранти на інноваційні проекти надають міжнародні організації, як от USAID, ПРООН, SEED та НАТО. Кожна з них має

власні пріоритети та цільові сфери. Гранти можуть підтримувати різноманітні інноваційні ініціативи - від розвитку зелених технологій до соціального підприємництва та кібербезпеки. В Україні реалізовано низку успішних інноваційних проектів за підтримки міжнародних грантів у галузях відновлюваної енергетики, агротехнологій, електромобілів тощо. Для ефективного залучення грантових коштів важливо створити сприятливий інвестиційний клімат, забезпечити прозорість процесів та активно шукати можливості міжнародної співпраці. Існують спеціалізовані платформи, як-от granty.org.ua, що допомагають українським організаціям знаходити актуальні грантові програми та залучати фінансування для інноваційних ініціатив.

Загалом, дослідження свідчить про те, що Розроблена модель оцінювання ефективності міжнародних інвестицій в інноваційний розвиток країн виявляється важливим інструментом для інвесторів та країн-одержувачів. Ця модель враховує широкий спектр показників, що охоплюють економічні, інноваційні, соціальні та екологічні аспекти, а також ризики та механізми відшкодування. Застосування такого підходу сприятиме більш об'єктивному визначенню впливу інвестицій на розвиток країн і забезпечить обґрунтовані рішення.

Враховуючи усі аспекти, можна стверджувати, що є кілька перспективних напрямків для залучення міжнародних інвестицій в інноваційні сектори української економіки. Перш за все, це інформаційні технології, агротехнології, енергоефективність та відновлювана енергетика, біотехнології та медицина, інфраструктурні проекти та розвиток людського капіталу. Інвестування в ці напрямки може сприяти інноваційному розвитку країни, підвищенню її конкурентоспроможності та створенню сприятливих умов для сталого економічного зростання. Ключовими факторами успіху є підтримка державних та приватних ініціатив, сприяння підприємству та інноваціям, а також створення сприятливого інвестиційного клімату. Важливою складовою успішного розвитку є інституційні реформи, макроекономічна стабілізація та міжнародна співпраця. Тільки комплексний підхід, який поєднує ці чинники, може забезпечити ефективний інноваційний розвиток України.

У кінцевому підсумку, залучення міжнародних інвестицій у сферу інноваційного розвитку країни є ключовим фактором для її економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності. Щоб зробити країну привабливішою для іноземних інвесторів, необхідно вжити комплексу заходів на міжнародному та національному рівнях. На міжнародному рівні важливо активно брати участь у міжнародних форумах та організаціях, які присвячені інноваціям, сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату, підтримувати українські компанії на міжнародному ринку та проводити ефективну маркетингову кампанію. Національні заходи включають розробку та реалізацію стратегії інноваційного розвитку, створення сприятливого законодавчого середовища, розвиток інфраструктури для підтримки інновацій та стимулювання інноваційної діяльності. Для досягнення успіху в цих напрямках важливо покращувати макроекономічну стабільність, співпрацювати з міжнародними організаціями та провідними економіками, активізувати внутрішні інвестиції та отримувати міжнародну грантову підтримку. Комплексний підхід до розвитку інноваційного сектору дозволить Україні досягти сталого економічного росту та покращення якості життя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. / І. Ю. Матюшенко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 396 с.
2. Bierman H., Smidt S. The capital budgeting decision. London: Routledge, 2006. 424p.
3. Bodie Z., Kane A., Marcus J. Essentials of investments. 9th ed. London: The McGraw-Hill Companies, 2013. 742p.
4. Dornbusch R., Fischer S., Startz R. Macroeconomics. 11th ed. London: The McGraw-Hill Companies, 2008. 657p.
5. Keynes J.M. The General teory of employment, interest and money. London: Cambridge, 2018. 377p.
6. McConnell C.R., Brue S.L., Flynn S.M. Economics: principles, problems, and policies. 18th ed. London: The McGraw-Hill Companies, 2009. 917p.
7. Sharpe W.F., Alexandr G.J., Bailey J.V. Investments. 6th ed. Prentice Hall, 1999. 962p.
8. Інвестиційний менеджмент: підручник: у 3ч. Ч.3 / І.О. Бланк, Н.М. Гуляєва, І.М. Вавдійчик. – Київ: Дкрж. торг.-екон. ун-т, 2023. – 284 с.
9. Варченко О.М. Бюджетна підтримка як інструмент забезпечення ефективності державної аграрної політики / О.М. Варченко // Економіка та управління АПК. – 2012. – Вип. 9. – С. 5-9.
- 10.Крисанов Д.Ф. Інвестиційно-інноваційне забезпечення продовольчого комплексу України / Д.Ф. Крисанов, О.М. Варченко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2014. – Вип. 10(1). С. 156-167.
- 11.Кириченко О.А. Інвестування: підруч./ О.А. Кириченко, С.А. Єрохін. – Київ: Знання, 2009. – 573 с.
- 12.Малий І.Й. Іноземні інвестиції. Зарубіжний досвід стимулювання. Шляхи залучення в економіку./ - Київ: НДФІ, 1999. – 43с.
- 13.Мертенс О. Інвестиційні рішення. Реструктизація підприємства / О. Мертенс. – Київ: Міжнародний інститут бізнесу, 2001. – 43с.

14. Підхомний О.М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках (2003) URL: <https://readbookz.net/pbooks/book-27/ua/chapter-1284/>
15. Лайко О.І. Трансформація концепції дослідження інвестиційних процесів / О.І. Лайко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип.1. – С. 220-229.
16. Мертенс О. Інвестиційні рішення. Реструктуризація підприємства / О. Мертенс. – Київ: Міжнародний інститут бізнесу, 2001. – 43с.
17. Теплова Т.В. Інвестиції. Навч. посіб. — Київ, 2014. - 526 с.
18. Fundamentals of investing / L.J. Girman et al. 3rd ed. Pearson Australia, 2011. 523p.
19. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність: монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнецова. – Львів: ЛБІНБУ, 2003. – 233с.
20. Реверчук С.К., Реверчук Н.Й., Скоморович І.Г. та ін. Інвестологія: наука про інвестування: Навч. посібник – Атіка, 2001. – 264 с
21. В.О. Онищенко, А.Ю. Бережна, Л.О. Птащенко, І.Б. Чичикало-Кондрацька Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підручник – К.: ЦУЛ, 2015. – 600 с.
22. Д. О. Пілевич Концептуальні підходи до дослідження джерел інвестування національної економіки. – К.: НУДПСУ, 2012. – 145с.
23. Закон України «Про режим іноземного інвестування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
24. Міжнародна інвестиційна діяльність: навчальний посібник А.О. Задоя. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 122 с.
25. Прямі іноземні інвестиції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
26. О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць Міжнародні фінанси: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 557 с.
27. Касьяненко Т.Р. Економічна оцінка інвестицій. Навч. посіб. – Київ 2014 – 453 с.

28. Міжнародна інвестиційна діяльність. Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка. — К.: КНЕУ, 2003. — 387 с.
29. Сазонець І.Л., Джусов О.А., Сазонець О.М. Міжнародна інвестиційна діяльність. — Київ: Центр навчальної літератури, 2003. — 156 с.
30. Мельник В.В., Козюк В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність. — Тернопіль: Карт-бланш, 2003. — 249 с.
31. Бредіхін В.М., Близнюк А., Покатаєва К.П., Попкова К. Міжнародні інвестиції — Харків: 2007. — 298 с
32. Верба В. А Проектний аналіз: Підручник / Верба В. А., Загородніх О. А. — К.: КНЕУ, 2000. — 322 с
33. Джерела фінансування інвестиційних ресурсів. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11285/11175>
34. Учасники інвестиційного процесу. URL: <https://studfile.net/preview/5685739/page:4/>
35. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 278 с.
36. Фактори впливу на інноваційний розвиток. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/377/1/Гордієнко%20М.%20Я.%20Фактори%20впливу%20на%20інноваційний%20розвиток%20підприємства.pdf>
37. Шевченко Л. В. Фактори впливу на іноземне інвестування в економіку України: підходи до класифікації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна». 2021. Випуск 100. С. 57–65.
38. Катренко А. В., Пастернак О. В. Системні аспекти інвестування в галузі інформаційних технологій. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2014. № 805 : Інформаційні системи та мережі. С. 402–411.

39. Внутрішня норма прибутковості. URL:
<https://business.diia.gov.ua/handbook/impact-investment/so-take-vnutrisna-norma-pributkovosti-irr>
40. Жуков В.В. Методичні підходи до оцінки привабливості інвестиційних проектів/ Науковий вісник Ужгородського національного університету с. 100-105
41. Касьяненко Т.Р. Економічна оцінка інвестицій. Навч посіб. – Київ 2014 – 453 с.
42. Лук'яненко І.Г. Оцінка капітальних активів у фінансовому менеджменті Навч. посіб. – Київ 2007
43. UNIDO. URL: <https://www.unido.org/>
44. Ефективність, як економічна категорія. URL:
<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1727>
45. Ключові показники ефективності. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96
46. Чиста приведена вартість. URL: <https://epi.cc.ua/chistaya-privedennaya-stoimost.html>
47. Методи оцінки інвестиційного проекту. URL:
<http://moodle.nati.org.ua/mod/book/view.php?id=8845&chapterid=2228>
48. Global Innovation Index 2023. URL:
<https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
49. Global Innovation Index 2022. URL:
<https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
50. Global Innovation Index 2021. URL:
https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf

51. Foreign direct investment. URL:
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?end=2022&start=2012&view=chart>
52. Bundesamt für Statistik. URL: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home.html>
53. Statistikmyndigheten. URL: <https://www.scb.se/>
54. U.S. Bureau of labour statistics. URL: <https://www.bls.gov/>
55. Office for National Statistics. URL: <https://www.ons.gov.uk/>
56. Department of statistics Singapore. URL: <https://www.singstat.gov.sg/>
57. Statistics Finland. URL: https://stat.fi/index_en.html, Statistics Finland, Helsinki
58. Centraal Bureau voor de Statistiek. URL: <https://www.cbs.nl/>
59. German Federal Statistical Office. URL:
https://www.destatis.de/EN/Home/_node.html
60. Statistics Denmark. URL: <http://www.dst.dk/uk>
61. GDP. URL:
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2022&start=2012>
62. Imports of goods and services. URL:
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.ZS?start=2012&view=chart>
63. Exports of goods and services. URL:
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?start=2012&view=chart>
64. Research and development expenditure. URL:
<https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?start=2012&view=chart>
65. Global Innovation Index 2020. URL:
https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
66. Global Innovation Index 2019. URL:
https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf
67. Хто і як інвестує в Україну. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/khto-i-ia-kinvestuie-v-ukrainu>

68. Technical cooperation grants. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.GRT.TECH.CD.WD?end=2022&start=2012&view=chart>
69. Inno industry Intereg Europe. URL: <https://projects2014-2020.interregeurope.eu/innoindustry/>
70. EUREKA. URL: <https://eurekanetwork.org/>
71. Михайловська О. “Європейський парадокс” інноваційного розвитку: уроки для України. Економіка України. 2006. №9. С. 80-85.
72. Смертенко П.С., Коломієць О.В., Кінько Т.А. Програми та інструменти інноваційного розвитку економіки Європейського Союзу. Українські проєкції. = Programmes and Instruments of the EU’s economy innovation development. Ukrainian Projections. Міжнар. конф., листоп. 2006. Київ: ФО-П, 2006. 64 с.
73. Програма ЄС «Горизонт Європа» 2021-2027. URL: <https://business.diiia.gov.ua/horizon-europe>
74. USAID. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/economic-growth>
75. Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://www.un.org/en/desa/leveraging-innovations-secure-our-shared-future>
76. SEED. URL: <https://seed.uno/>
77. Сонячне місто. URL: <https://solartown.com.ua/>
78. Хаб інновацій для українських аграріїв. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2877826-v-ukrainskih-agrariiv-zavivsa-hab-innovacij.html>
79. European Investment Bank. Projects. URL: <https://www.eib.org/en/projects/all/index.htm?q=&sortColumn=statusDate&sortDir=desc&pageNumber=0&itemPerPage=25&pageable=true&language=EN&defaultLanguage=EN&=&or=true&yearFrom=&yearTo=&orStatus=true&orRegions=true&orCountries=true&orSectors=true>
80. Проєкти НАТО в Україні. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/proekti-nato-v-ukrayini>
81. GRANTY. URL: <https://granty.org.ua/grantovi-konkursy>

82. Міжрегіональна мережа трансферу технологій. URL: <https://merezha-tt.ukrintei.ua/category/mizhnarodni-granti-i-pro%D1%94kti-dopomoga-ukra%D1%97ni/https://merezha-tt.ukrintei.ua/category/mizhnarodni-granti-i-pro%D1%94kti-dopomoga-ukra%D1%97ni/>
83. Ukrainian Crisis Situational Analysis. URL: https://reliefweb.int/report/ukraine/ukrainian-crisis-situational-analysis-25-october-2023?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw9vqyBhCKARIsAIIcLMFoH3jGNtSpMrDYxaRAPbQWHB4mion_-VoqgKzn8B_RzPGZZMsGX4waAu2HEALw_wcB
84. IMF Country Report: Ukraine. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/12/11/pr23433-ukraine-2023-article-iv-consultation-and-the-second-review-under-the-eff-arrangement>